يوه څلوېښتي په وطن کي

(يونليک)

ليکوال

محمد معصوم هوتک

(۲۰۱۲ع)

Ketabton.com

www.hotakonline.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پرداوطن غریب بې قدره ناست یم
قدردان یاران مي دي په قندهار کښي

(عبدالرحیم هوتک)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسمه تعالی

د۲۰۱۲ع کال داپریل اوله دیکشنبې ورځ وه چي د ټورنټوله پېرسن هوايي ډګرڅخه مي دخپل پلرني ټاټوبي په نیت مخ پرلندن (انګلستان) ونیو. په سفرکي راسره دژوندد سفرپرملګري سربېره مي مشرزوی، ذکي اوکشره لور، تنکۍ هم راسره ول. دسفرپلان مي داسي وو، چي په لندن کي به دخپل مشرزوی ددسمال مراسم تېروو اوپه دابله اوونۍ کي به زه مخ پروطن ملاترم اودوی به "ډب زرګیه ډب" بیرته خپل ګرېېدلي کور(اوشاوا) ته ستنېږي.

ددوشنبې په ورځ سهاردلندن پروخت دنهوبجوپه شاوخواکي دلندن ښاردګېټویک هوايي میدان ته ورسېدو. داکازامنواوخوريي په لیدلومي پسله شلوکلونو څخه سترګي روښانه سوې. دې خدای وهلي مهاجرت دافغانانوکورنۍ داسي سره وپاشلې چي زوی ئې له پلاره اولورئې له موره اودوستان ئې له خپلوانوڅخه په سووزره فرسخه لیري وغورځول اودبیاراغونډېدلو هیله ئې " خیال و محال وجنون" ښکاري. دچاخبره ،ناشکري به نه کوم، اوس هم ښه ولاړه ده، توبه ئې تربترو، د دوستانولیدنه کتنه دزوی زېری دئ. زړې کیسې ـ ژوندوته دسر دوعاوي ـ مروته پاتاوي ـ غم دي خدای لیري لري، دښادیوتابیاوي ټولي زمونږددافغاني ژوندورځنۍ مسئلې دي. دغه ورځ مي په همدي ډول تېره سوه. دشپې مي نظري صاحب او باوري صاحب ته تیلفونونه وکړل اوله هغوی سره مي داسي پلان جوړکړ، چي دپنجشنبې په ورځ (داپرېل دربیمه)به په هغه غونډه کي برخه واخلوچي دپوهاند دکتور زیار صاحب دپنځه اویایمي کالیزي په ویاړسرښته سوې وه اودجمعې په ورځ مابنام به دلندن مېشتوفرهنګیانو په مابنامني بانډارکي ګډون کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابله ورځ مي دباوري صاحب په ملتيادنظري صاحب کتابتون وکوت. ځيني پخواني نوادرئې پکښې راغونډ کړي ول. کتابتون ئې په ښېنظمۍ کي دښتن دخپل ژوندښه پوره نمايندگي کوله. ځيني سالنامې مي پکښې وکتلې اود(ويښ زلميان) کتاب مي ځني واخيست. راباندي پخه ئې کړه چي سودا په مالچه ده، عوض به ئې ورلېږم. ورسره ښه مي کړه اوپه زړه کي مي وويل چي دکتاب دغلاروايت خوظهيرفاريابي د خپل ديوان په ارتباط په مکه کي هم ورکړی دئ:

"ديوان ظهير فاريابی + درمکه بدزدا گربيابی "

له دغه خاص حکم څخه به عامه استفاده وکو. زماپوردي پرکارگه وي، دکارگه مرگی دي نه وي.

دپنجشنبي ورځي ته مي تلوسه وه. دزيارصاحب کاليزي ته ورتگ مي خپله فريضه گڼله. که څه هم غونډي ته نابللی مېلمه وم . خوپه دغه محفل کي زماگډون يوه فرهنگي اړتيااويوه تولنيزه وجيبه وه. زه دخپل استادپوهاندزيارصاحب سره پرځينوعلمي مسائلوباندي دنظرڅه اختلاف لرم اودااختلاف مي پټ کړی هم نه دئ. کتابونه، مقالي، د مقالوجوابونه اومرکي مي کړي دي. ځينوټاکلومتعصبوکړيوزمادغه رازعلمي فعاليت ته دختيځي اولويديځي لهجې ترمنځ دټکررنگ ورکړی دئ اوپه ناځوانۍ سره په پښتنوکي ديوبل درزاچولوله پاره لاس وپښه وهي. په افغانانوپه تېره بياپښتنوکي چي څوک دچادنظرپه باب مخالفه رايه ورکوي، نولېوني ته خدای ډول په لاس ورکي، ډبوه ئې اودسرماغزه په چپه کوه. فقط ته به وا ، د سردښمني دي شروکړه. ددغه ناوړه اوکرکجن دود دماتولوله اسيته اودپوهاند زيار صاحب دعلمي کاراواوړده فرهنگي ژونددستايني په نيامت د اپريل پرپنځمه (۲۰۱۲ع) ټاکلي غونډي ته ورغلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

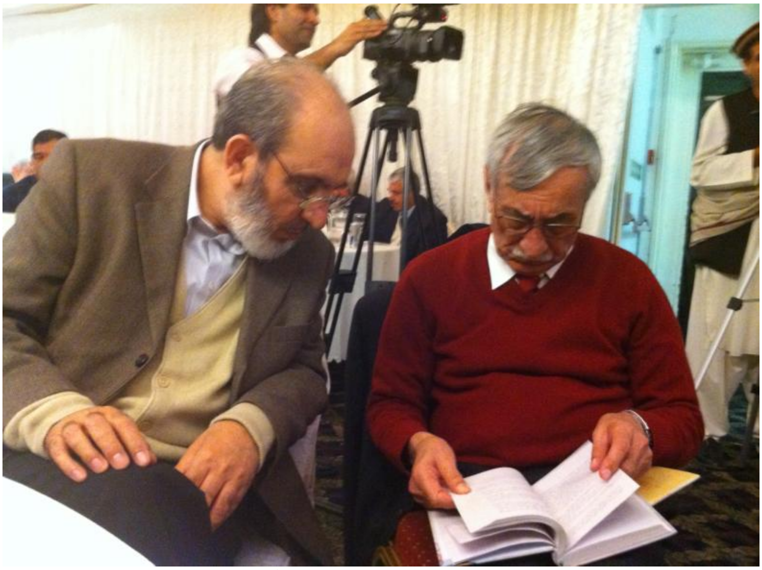

پوهاندزيار ـ معصوم هوتک
(لندن ـ انگلستان)
۵ / اپريل / ۲۰۱۲ع

غونډي ته زماورتگ دپوهاند صاحب په گډون دډېرونوروددوستانوله پاره دپرنگيانوپه اصطلاح (surprise) وو. دغونډي چلوونکي راته هرکلی ووايه اوپوهاندصاحب هم پخپلولنډوخبروکي زماله ورتگ څخه په درنوالفاظوکي مننه وکړه. په غونډه کي مي ويناوکړه اوپه هغې کي مي دپوهاندصاحب داويايمي کاليزي له بابته دوی اوددوی کورنۍ ته مبارکي وويله. پردغه خبره مي ډېرزورواچاوه چي موږافغانان بايدپه علمي مسائلوکي دنظراختلاف ، خدای مه کړه، دښمني ونه گڼواود اختلاف زغملو، اوربډلواو لوستلوکلتورته پخپلومنځوکي وده ورکړو. دپښتوژبي اوادب په برخه کي مي داستادعلمي کارونه وستايل، هغه مي له" غره" سره مشابه وبلل اوپرزياته مي کړه چي دغره لاراواره نه وي، ځيني برخي ئې دغره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختونکوپرطبعه برابري نه وي اوختونکي دځينوډېرواوخنډونوپه ايسته کولوسره خپله لارپکښې مومي. په علمي اوژبنيومسائلوکي مي اختلافي نظرونه د " تېز " او " انتي تېز " دقانون له مخي دتکاملي بهېرله پاره لازم وګڼل ، دنظرياتوله اختلاف څخه مي ديوه معقول "سنتېز " دراوتلواکاډميکه موضوع بيان کړه اوپرزياته مي کړه چي دپوهاندصاحب ژبنۍ څېړني اوپرهغوباندي دمعياري ژبي فيصله وروستۍ فيصله نه ده، بلکي ددوي دنظرياتواومخالفونظرونوله "سنتېز " څخه به دمعياري ليکدوداومعياري ژبي آخري شکل راوزي. همداانګېرنه مي بياد خپل علمي فعاليت له پاره "مُجوِّز" وباله. ما پخپله ويناکي داهم وويله چي که زماپه ځينوليکنوکي کومه داسي کلمه راغلې وي چي زمادارادي پرخلاف ئې پوهاندصاحب خدای مه کړه، خوږکړی اومتاثرکړی وي، زه ددې حاضرمجلس په مخ کي ور څخه معذرت غواړم. په مجموع کي زماهدف داوو، چي وښيم، زه له پوهاندصاحب سره شخصي څه نه لرم. علمي اختلاف مي يوه بشپړه طبيعي مسئله وبلله اوپه مثال کي مي دپېټي خزانې پرسرهغه اختلاف ته اشاره وکړه چي پوهاندزيارصاحب ئې له خپل ناروېژي استاد فقيدمارګنستيرني سره لري اوپټ کړی ئې هم نه دئ. داچي زه به په دې پيغام رسولوکي څونه موفق وم، دهغې اټکل اوس نه سم کولای. پخپله پوهاندصاحب زماله خبرو څخه خوښ ښکارېدئ اوڅوواره ئې يادګاري عکسونه راسره واخيستل. دخپل کتاب (پښتوپښويه) نوی چاپ ئې راکړ.زه په دغه غونډه کي له خپل دغه ګډون څخه ډېر راضي يم اوله نوروڅخه هم غواړم چي پخپلومنځوکي ددغه راز روحيې د ايجادولواوپاللوکارته دلومړيتوب حق ورکړي.ډېروحاضرينوپه دغه غونډه کي زماګډون دغونډې دبرياليتوب يو عامل وباله. دغونډې راپورپه مېډياکي لکه څرنګه چي لازمه وه ، څيورنه سواوپه پښتو سايټونوکي ئې انعکاس تت وو، چي بايدنه وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغونډي په پای کي ښاغلي سپين تني راڅخه وغوښتل چي دبي بي سي راديوله پاره زمااودزيارصاحب په ګډون يوه مناظره وشمه غونډه جوړه کړي چي ګوياله دي غونډي څخه به څوانان دپښتوليکدودپه برخه کي فايده واخلي. ماورته وويل چي ماله پوهاندصاحب سره يوځل په راديويي پروګرام کي برخه اخيستي ده چي تفصيل ئي مادخپل کتاب "پرمعياري ژبه دمعيارپه ژبه يوه څېړنه" په دوهم چاپ کي بيان کړی دئ. که ځوانان علاقمند وي، هغه دي ولولي. نورنه غواړم چي د کدورتونوفضاپراخه کړم. ښاغلی اکبرکرګرچي په دغوخبروکي حاضر وو، زماخبره تائيدکړه.

پوهاندزيار-معصوم هوتک
۵/اپريل/۲۰۱۲ع
لندن-انګلستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجمعې په ورځ (داپرېل شپږمه) دلندن مېشتو فرهنگيانوغونډي ته نه ولاړم، ځکه ځوانان زمادزوی ددسمال په سربښته مصروف ول او ماددوی له مرستي پرته دغونډي ځای ته ځان نسوای رسولای. سبا ته مي ددسمال مختصرکوړني مراسم ترتيب کړي ول. وړوکی،خو،له خوښيواوخوشاليوډک محفل وو. پاک خدای دي دوی خوشاله اواوږد مشترک ژوندورپه برخه کړي.

له مفتون صاحب سره مي په تيلفون کي خوپلاخبري وکړې اودده له زيات ټينگارسره سره مي ونسوای کولای چي ورسره وگورم. دگران هارون خپل دليدوارمان مي هم پرزړه پاته سو.

داپرېل پراتمه مي وطن ته دسفرموزې په پښوکړې،دژړوگلوباغ مي پرخدای وسپاره. ناصرجان ريشاته مي سپارښتنه وکړه چي دپوهاند زيارصاحب دغونډي په باب يوه ليکنه وبيپانوته ورسوي. وروسته خبرسوم چي ښاغلي ټکورصاحب اطمنان ورکړی وو، چي داکاربه کوي. خومائې دليکني ځرک ونه موند. ښايي دپيلوځي په پروگرام کي ئې راپورخپورکړی وي. زه ددوبۍ له لاري کابل اوبيا کندهارته رهي سوم. په دوبۍ کي مي دکام ايردفترپه موندلوکي ښه پوره سرگرداني وليدله. بالآخره مي له اووساعتوانتظاروروسته دسيمه ييزوخت دسهارپردوونيموبجوپه کام ايرهوايي شرکت کي مخ پرکابل سفرپيل کړ. دچوکۍ ملگری مي يوهراتی ځوان وو،چي دعمرزيات وخت ئې په ايران کي تېرکړی وو. پرلاري ئې ژبني وسياسي بحثونه راسره وکړل. له پښتنوسره ئې ضديت، له ډېراحتياط سره سره نسوای پټولای. ماپه زړه کي دافغاني زلميو داذهانوپردغه رازانحراف باندي ډېرافسوس وکړ. ده ته مي دقومونوپريووالي اوملي اتحاد باندي ښه ډېري نصيحت وشمه؟خبري وکړې خوليدله مي چي له ظاهري ښه ښه ويلوسره ئې دخاشې اغېزه هم نه پردرلوده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل ته د سهار پر ځلورو بجو مع الخير ورسېدم او دا وار مې شپږ کاله وروسته د خپل پلرني وطن پر خاوره قدم کښېښوو. د هوايي ډګر په بې نظميو کې مې واسکټ، څادر، سپيني رخچيني او سپيني ږيرې ډېر په دردو خوړل. هرچا راسره مرسته کوله او " حاجي صاحب، ايسوبيا "، " حاجي صاحبه راه بتين "، " سپين ګيرې دې واله راشه " او نور د مرستې ږغونه راباندې کېدله. په زړه کې باغ باغ کېدلم چې لږ ترلږه خود مهاجرت دبې هويتۍ له شوا خونه څخه سمدلاسه خلاص سوم. دلته که په وطن کې له اوربدو څخه نوره ډېر ارزښتونه له منځه تللي دي، دا يو ارزښت ، د سپيني ږيرې درناوی او د مشر احترام خو لا شکر پر ځای پاته دئ. رشتيا هم په مهاجرت کې خو دا حقيقت هره شېبه چا ته ثابتيږي چې:

"پردی وطن د ميړو قدر کموينه "

له هوايي ډګر څخه مې دوتلوپلان نه درلود او تر ځلورساعته انتظار وروسته مې د کندهار پر هوايي ډګر ګام کښېښوو (د اپريل نهمه ۲۰۱۲ع). ګڼه ګوڼه دومره زياته نه وه. دخپل خوريي ،ګلالي، په لټه کي سوم . په سترګه مې نه سو. په زړه کې مې راوګرځېدل چې نه ګانه سره تېروبېر سوي نه يو. د خلکوله تولۍ څخه يوه ځوان راباندي ږغ کړه : " هوتک صاحب په خيرراغلې، بل ورسره ملګري ځوان مې له لاسه بکس واخيست اوله ميني ډک روغبړئې راسره وکړ. دغه لومړی ځوان کندهار مېشتی فرهنګي شخصيت ښاغلی فروتن وو، چې دکوم دوست دراتګ په انتظارولاړ وو او ناڅاپي ئې پر ما سترګې ونښتلې. بکس ئې موټرته پورته کړاو ما ته ئې دمخ په سيټ کې ځای خالي کړ. ما دخپل خوريي د ځنډ خبره ورته وکړه اوده ويل "موږدې ټول په خدمت کې يو ، غم ئې مه کوه". په خارج کې دبې هويتۍ پېټی نورهم سپک سو. د بېګانګۍ روحيې دا پلا ښه ټينګه څپېړه پرمخ وخوړه. غاړه مې وکښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اودغروراحساس مي وکړ. له فروتن سره دوي نوري ښځي هم په موټرکي ناستي وي اوده په مهربانۍ سره ډاډورکاوه چي موري ! زه دي هم دزوی پرځای یم، هرځای چي دي کور،وي رسوم دي. دي ښځمنوهم ښارته دتلو امکانات نه درلودل او داسي ښکارېدل چي فروتن ځوان نن خدايي خدمتګارۍ ته ملاتړلي ده او بېوزلي و بې وسيلي هيوادوال په داوطلبانه توګه وړياترکوروپوري رسوي. پرهمت، ميړاني اوعالي احساس دې برکت وي. موټرڅومتره مخ ته لانه ووتللی چي زماخوریی راښکاره سو اوله فروتن اوملګري څخه مي ترمنني وروسته خدای په اماني واخيستله اوپه دابل موټرکي مخ پرښارراروان سوم. دهوايي ميدان شاوخواسړکونه اوودانۍ راته نوي ښکارېدلې خونورنوغر اشنا ،خاوره اشنا ، هوااشنا ،دوړي اشنا ، مرغان اوآوازونه ئې اشنا ،ژبه اشنا ، هرڅه اشنا خوښېرې (چهري) نااشنا. کندهارخويووخت داسي ښاروو چي دليکراج هندوخبره یوسړی به دي هره ورځ دوه دري واره په مخه درتلئ. سهاربه دي وختي دقصاب پردوکان دغوښواخيستلو پر وخت ولید ، بیابه دي چارسوته دتګ په وخت کي په مخه درغلئ، غرمه به دي بياکورته دتګ په حال کي سلاماليک ورسره وکړ، ماپښين بيا اوماخستن بيا. پخوا په کندهارکي داخبره دعام وخاص پرخولوجاري وه چي ددې ښار اوسېدونکي که سره وپلټې، هرومروبه دي له خپلوانوڅخه وي. کوچنی ښار وو، خاندانونه ئې معلوم ول، خپښۍ ئې پخپلومنځوکي وي،له ابايي کوروڅخه کډه کول ئې نه خوښول،عنعنيي (دوديزه) تړلنه وه، دکوڅې مشر، دمحل سپين ږيری، دماجت ملااوامام ، دناحيې مامور ،نورسرکاري خلک اود حکومت کارکوونکي به هرچاپښت پرپښت پېژندل. اوس خبره داسي نه وه. دهماغه هوايي ډګرڅخه راته څرګنده سوه چي ماليدلي زاړه ياپه هديروکي دي،ياپه ليروهيوادوکي، ماليدلي ځوانان سپين ږيري سوي اوله پېژندلووتلي دي، ښارته له شاوخوااولسواليو، ورڅرمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولايتواودهيوادله نوروسيموڅخه په سووزره خلک رابهېدلي اوپه ښارکي ميشته سوي دي. اوداهغه لازمي واقعيتونه دي چي جنګونه، جګړې اوپرله پسي پاچاګښتي ئې له ځانه سره لري. پښتانه وايي : په جنګوکي حلوانه وېشل کيږي.

کورته ژرورسېدلو. خوراونور دوستان مي په ليدوډېرخوشاله سول. دغه ورځ مي ټوله دپښوپه سختودردونوتېره کړه. دپړکيوماهيچې مي سره اوښتي وې. نه مي په ناستي ارام کېدئ اونه په ولاړي. ماښام ته زمادپنځوسوکالواشناحاجي اخترمحمدخان له زوی سره يوځای کورته راغئ. دپښوددردداواوي اودمالش ملهمونه ئې ورسره راوړي ول. زوی ئې دنرسينګ پوهنه اوتجربه دواړه لرله. زمادتکليف سوده په وسوه. ترڅه آرام وروسته په دابله ورځ سهارپه شنه خړه سمدلاسه دمورو پلار زيارت ته ولاړم اودخپلي پلرنۍ هديرې ټولوقبروته مي ددوعالاسونه پورته کړل. کندهارته زما تر وروستي تګ وروسته زموږپه هديره کي زموږله نژدې خپلوانوڅخه ځلور پنځه قبرونه زيات سوي ول. پاک خدای دي ټول وبخښي.

مسافرته دهرکلي ويلودوپه پښتنوکي غښتلی دئ . زموږکورته هم دخپلوانو،دوستانو،اشنايانو، دکوځي اومحل دګاونډيانواونورو شناخته خپلوراتګ پيل سو. زياتره ئې زماد اروانښادي موردپاتاله اسيته هم کورته راتلل. زمامرحومه ومغفوره مور حجانۍ بي بي حليمه ،چي موږپه کورکي (ادا) بلله ،د١٣٨٩ ش کال دقوس پر٢٨مه = ١٩ دسمبر٢٠١٠ع کال ديکشنبې په ورځ دسهارپر ځلوروبجوولسو دقيقو په کندهارکي وفات اوپخپله پلرنۍ هديره کي ښخه سوه. جنازې اوپاتاته ئې له بده مرغه ماځان ونسوای رسولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کورکي تریوځه استراحت وروسته دخپلي کورنۍ دمشرانودلیدوپه نیامت دکندهاربښارپه ختیځ کي د(عینومېني) په نامه نوي ښارګوټي ته ولاړم. دغه ښارګوټی دفرقي دپخوانۍ سیمي پراورشوودان سوی دئ. دودانېدلوچاري اومفکوره ئي په ځانګړي توګه دښاغلي حمید هیلمندي، محمودخان کرزي اونورودابتکارنتیجه ده. دغه ښارګوټی د یوه عصري اومدني ښارټول وسایل اوامکانات لري.منظم ښاري پلان، عصري ودانۍ، پراخ سړکونه، ښوونځي، دسپورټ میدانونه، کلینیکونه،عصري مارکیټونه،پوهنتون اونوري لازمي ودانۍ ټولي پکښې په پام کي نیول سوي دي اوځیني خوئي بشپړي سوي لاهم دي. ددغه ښارګوټي دوهم فېزدظاهرشاهي کانال (لو ویالي)شمال ته تر تورو غروپوري غزېدلی دئ. دمځکوبیه ئي فوق العاده لوړه سوي ده او ځینو کسانوته ئي دثروت غونډولوښه زمینه برابره کړي ده. دغه ښارګوټی که له خپل لومړني پلان سره سم انکشاف وکړي اود قدرتمندانودحرص و آز قرباني نسي، دراتلونکي کندهارپر ښکلا او مدنیت باندي ډېري مثبتي اغېزي کولای سي. دکندهارپه عادي خلکوکي ددغه ښارګوټي دمځکو په باب دغصب وقبضي یولړکیسي اورېدلي کېږي چي دصحت وسُقم معلومول ئي ګرانه خبره ده خود افغانستان په جګړه ځپلي ټولنه کي ددغه رازحوادثوداستانونه یونه دئ، دوه نه دي، دري نه دي،بلکي په سوو دي. خودکندهارښاروال ښاغلي عمرعمر پخپله یوه مرکه کي چي د۲۰۱۲ع کال دجون پر۱۲مه نېټه لراوبر وېبپاڼي خپره کړي ده،ویلي دي چي:

" .... ښاروالۍ ریاست په ۱۳۸۲ لمریز کال کي دغه ساحه د عینو مېني ښارګوټي لپاره خرڅه کړي ددې ساحې په بدل کي یې د ملي دفاع وزارت ته د تور کوتل په سیمه کي همدومره مځکه ورکړې ده....له لویه سره پر دې ښارګوټي ۹۳ میلیونه ډالره سرمایه ګزاري سوې او وروسته بیا اته سوه میلیونه ډالر د شخصي سکتور لخوا هلته لګول سوي او پانګه اچونه پکښې سوې ده. "

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږد پراخي کورنۍ ځخه څوکوره په همدې ښارګوټي کي اوسېږي او زه دخپل مشراکادزوی مولاناعبدالباري صاحب دليدلوپه نيت ورغلم. مولانا صاحب په قمري حساب نوي کلونوته نژدې سوی دئ. په ځواني کي ئې ددیني علوموزده کړې بشپړې کړې دي اودکندهاردلوی عالم اومحدث ملاشراف الدين اخندزاده عليه الرحمة اودغه راز دمرحوم چټ ملااختر محمداخندصاحب له شاګردانو ځخه دئ. پلارئې حاجي عبدالباقي هوتک د خپل وخت ديني عالم اود پښتوژبې شاعروو ، چي د پښتوژبې ادبي تذکروئې زمادليکنوپربنسټ يادوني کړې دي. مولانا صاحب دژوندپه چاروکي تجارت ته مخه کړې اودعلم لارځني پاته سوې ده .تېرشل کاله ئې په کراچي ښارکي دمهاجرپه توګه تېرکړي دي. په دې وختوکي کندهارته بيرته راغلی دئ،له خپل ورورا وخپلو همتناکوورېروسره په کورکي يوځای اوسي اودکهولت رنځوري شپې سباکوي. زماسره دليدني کتني پروخت ئې زماديوه چاپ سوي اثر (اديب شيخ) په باب ښه دخوندتبصرې وکړې خومائې په خبروکي د حافظې بې نظمي څواره وموندله چي پردغه سن وسال باندي يوه طبيعي پېښه ده.زمادغه کتاب دکندهارديوه حقدارعالم اروانباد شيخ عبدالغفورخروټي په باب ليکل سوی دئ. شيخ صاحب مرحوم د مولانا عبدالباري له صميمي ملګروځخه وو.

داپرېل له لسمي ځخه مي کورته دکندهاردفرهنګيانوجوپې جوپې راماتي سوې. سرئې زماپخواني اشنااودوست الحاج فضل محمد پنهان کنبېښوو. پنهان صاحب په ځلوېښتمولمريزوکلونوکي دکابل پوهنتون دادبياتوپوهنځي د پښتوڅانګي له فارغانوځخه دئ اوښه ډېرکلونه ئې دکندهارد ښوونکودروزني په عالي موسسه کي د استاد په توګه وظيفه سرته رسولې ده. چاپ سوي آثارلري.پلارئې، مرحوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لالی ماما نورزی دکندهارله محلي شاعرانوڅخه وو اوغښتلي ملي افکارئې درلودل. پنهان صاحب اوس پرکورناست دئ.

په دغه ورځ دمجلس په جریان کي زماګران اومستعد شاګردمطیع الله جان روهیال هم کورته راغی اودپښتو اکبرنامې یوټوک ئې راوړ.

محمدمعصوم هوتک ـ حاجي فضل محمدپنهان
(کندهارـ۱۰/ اپریل /۲۰۱۲ع)

پښتواکبرنامه دحمیدکشمیري دفارسي اکبرنامې منظومه ژباړه ده چي داروانښادملاجانان اخندکاکړپه قلم په نظم لیکله سوې اود پښتو ژبې دځوان محقق اوپُرکاره لیکوال ښاغلي ډاکټرعبدالرؤف رفیقي په همت په دې شپوورځوکي چاپ سوې وه. دغه چاپي اکبرنامه ما په کندهارکي د خپل سفرپروخت یوځه وکتله، چاپي تېروتني ئې یوڅه په سترګه راغلې اوکله چي کتاب زما له نوروزیاتوکتابوسره دپوستې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاري کاناډاته راورسېد ، هغه وخت به که دخدای رضاوه، يوه ځانګړې ليکنه پروکړم. اوس دم درحاله داکبرنامې ناشرښاغلي ډاکټررفيقي ته ددغه مهم اثردچاپولوله بابته مبارکي وايم، توفيق دې رفيق اوبری دې مل وي. دغه راز دپښتواکبرنامې دناظم اروانښاد ملا جانان اخندروح ته دوعاله خپلوفريضوځخه بولم. دملاجانان اخند نور آثارهم دډاکټر صاحب رفيقي په همت خپاره سوي دي اودالړۍ ئې ښه په خوندروانه کړې ده. ښاغلي ډاکټررفيقي په دې شپوورځوکي دسراج الاخبار دلومړي کال ګڼې په ښکلي قطع اوصحافت داروانښاد علامه حبيبي له ليکنوسره يوځای چاپ کړي دي. پردې چاپ هم خپله تبصره بل وخت ته پرېږدم خوناشرته به ئې مبارکي اوس ووايم.

ډاکټرعبدالرؤف رفيقي خوورځي وروسته (داپرېل پر۱۹مه) ماښام تيلفون راوکړ. دی له کابله کندهارته رارسېدلی وو اوغوښتل ئې راسره وګوري. زه له بده مرغه يوې مېلمستياته روان وم اودی په داسباچمن ته خپل کورته تلئ. دلنډوخبروپه ترځ کي مي داکبرنامې مبارکي ورکړه اودبيالېدوپه هيله مي ورسره خدای په اماني وکړه.

داپرېل پريوولسمه دکندهارد تاج محل هوټل په خوشبخت سالون کي يوه واده ته دعوت سوی وم. دکندهارښاردعمراني پراختياووپه لړکي د ودونوسالونونه هم په عصري اومجلله توګه ودان سوي دي. خوشبخت سالون په پخواني نوي ښارکي موقعيت لري. په دغه واده کي ځوان شاعرښاغلی بشارت هم ځان راته معرفي کړ. اشعارمي پخوا لوستي ول. په دې شپوورځوکي ئې شعري مجموعه هم چاپ سوې وه. ډېرمستعدځوان دئ چي زه ډېراميدونه ورته لرم. ګران بشارت زماد پخواني اشنا محمدموسی توخي زوی اودکندهاردمشهورفتبالر کاکو ابراهيم جان لمسی دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسبائي چي دپنجشنبې ورځ وه،په همدې سالون کي داروابناد شهيدعبدالاحدهيلمندي دکورنۍ ديوه غړي دواده مراسم نيول سوي ول چي زه هم ورته دعوت سوی وم. په مراسموکي مي ډېرشناخته خېل اوشاګردان وليدل. په هغو کي می له حاجي رؤف جان هيلمندي، فريد ميوندي، رحيم الله هيلمندي ، ډاکټرعمري(دپنجوايي دګل اغا زوی)، دعالي دارالمعلمين له استاد عبدالله خان اونوروسره مي خواږه مجلسونه وکړل.

کندهاريان دجمعې ورځ له قديمه څخه په ارغنداوکي په مېلوکي تېروي. زه هم پسله ډېره وخته دارغنداوباباصاحب ته له ملګروسره مېلي ته ولاړم. ارغنداوتک شين وو. که څه هم دتوتواوالوچه وو د رسېدوموسم وو، خودهواسوړوالي حاصلات يوڅه ځنډولي ول. ارغنداو ته له ښارڅخه په زرو خلک پرموټرسايکلانواوموټروکي هره جمعه ځي. دباباصاحب دزيارت نوي ودانۍاودتخت نورشاوخوا عمراني ځايونه اوباغچې دګل اغاشېرزي دلاس يادګارونه دي. په دې شپوکي دباباصاحب پربرابري دارغنداوپررودباندي دښاغلي ډاکټر توريالي ويساپه تلاښ يوپوخ پل هم ودان سوی دئ چي دارغنداو اوسېدونکواونورومېله والوته ئې دتفريح اوورځنيوچارو ډېر سهولتونه برابرکړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارغنداو په باغ کي زما پخواني ياران

دکندهارمستانه خلک اوځوانان امنيتي ملحوظاتو ته په بې اعتنايۍ سره دجمعې دورځو مېلې په هيڅ ډول نه قضا کوي.

دارغنداو باغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دټرافيکي عراده جاتوډېرښت دښارحالت يوڅه بې نظمه کړی دئ، ټرافيکي پېښي ئې زياتي کړي دي. دټرافيکي ازدحام پرځنګ په ښارکي دبهرنيانودپوځي عرادوتګ راتګ هم خلکوته خوراډېر مشکلات پېښ کړي دي. کله چي دغه قواوي دښارپه کومه سيمه کي تېرېږي، دسيمي ټول ټيلفونونه سمدلاسه له کاره ولوېږي. تلاښې او پر سړکانوباندي امنيتي پوستي هم دښاردټرافيکي بې نظميوپه عواملوکي راځي.په ښارکي عملا جنګي حالت محسوس دئ خوخلکو دڅولسيزوجګړه ييزوشرايطوله اسيته له دغه رازحالاتوسره دتطابق فوق العاده استعدادموندلی دئ اودجدي پېښوپه مقابل کي ډېربې پرواسوي دي. خوراسختي شپي وورځي په بشپړه حوصله مندي سره تېروي اوپه ورځني ژوندکي ئې دومره زيات توپيرنه پېښوي. افغانان په رشتياسره سرسختي خلک دي. کشکي ئې له دغي سرسختۍ څخه ناوړه استفادې نه کېدلای.

دښاروضعي ته په کتوسره څوک ويلای سي چي په عمومي توګه له فقر و بېوزلۍ اوبېکارۍ اوبې روزګارۍ،دچارواکو له نااهلۍ اوبې کفايتۍسره سره د ښارديوشمېرخلکوپه اقتصادي اومدني حالت په نسبي توګه ترپخوايوڅه مثبت بدلون راغلی دئ.ايکاش دجګړواوباروتونوم زموږله ګران هيواد څخه دابدله پاره ورک سوی وای.

دخلکوپه ژوندکي دمثبت اقتصادي بدلون پرځنګ په کلتوري برخه کي هم ژوربدلونونه ترسترګوکيږي. دي بدلونونوته ناظرين له دووزاويوڅخه ګوري. هغه کسان چي دکندهارپخوانی کلتوري حالت پرګران وو، دي بدلون ته دانحطاط نوم ورکوي. وايي چي موږډېرش ځلوېښت کاله پخواښاري کلتوردرلود، دعصريت اومدنيت پرلور ګامونه که څه هم سوکه او ورو ورو اخيستل کېدل، خوزموږدټولني

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرمزاج برابريون وو ، دتعليم اوتحصيل مسئله ديوه منلي ضرورت په توګه زياتروخلکومنلې وه اودښاراوشاوخوا اولسواليوهلکان اونجوني له څومحدودواستثناووپرته په منظم ډول ښوونځيواوبيا عالي تحصيلاتوته روان ول، دقومي تفوق روحيې وروستۍ سلګۍ وهلې اوپه ورځني ژوندکي ئې مطرح کېدل دوروسته پاته والي نخښه بلل کېدله اوخلکوځان ځني ژغوره،معنويت پرماديت باندي غښتلی وو،په ښارکي مدني اوښاري مناسبات دپرمختګ او ودي پرلور پراخېدل، دخلکوپه ژبه کي دښاري کلتورکلمات اوآداب دعامېدلوپه حال کي ول، دخلکوجامې اوکالي دعصرله غوښتنوسره دمطابقت پر خوادسکښت په حال کي وې، اونور او نور. خواوس په ښارکي د کليوالي کلتوراو ژوندښاني زياتي محسوسي دي اوپرتهولنيزو مناسباتواوژبه باندي دځلورولسيزومهاجرت اغېزودښار دخلکوهغه کلتوري وضعه شاته ښبولې ده،چي دمورينوديوي پېړۍ مجادلې په نتيجه کي منځ ته راغلې وه.

خوبله ډله کسان بياچي هرڅه دمادي منافعوپه تول تلي،دې حالت ته ديوې جدي پېښې په سترګه نه ګوري اويوطبيعي بدلون ئې بولي.

ماچي دښارله خلکوسره کتل، دهغوپه ژوندکي مي دډيورنډدکرښي هاخواژبني اصطلاحات، لهجوي ځانګړتياوي، دود ودستور،کړه وړه،اونورکلتوري اثرات زيات ترسترګوکېدل اوداپديده راته په دغه سيمه کي داولس داوږده مهاجرت پيدااوراايسېدله. ددې پرڅنګ بيا د ښارپه خلکوکي دګاونډيوهيوادودناوړو نيتونوپرضددنفرت روحيه ترپخوازياته محسوس کېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چي به کله کله دخپلوخاطرویادونوپخوانیوکلونوته ورسره یووړم، نودخپل زلمیتوب دوخت کندهاربه مي دزړه له کومي ویادېدئ او په ارمان خومي ئې یوه ورځ ترسترګوبې اختیاره اوښکي راتوی سوې.

داپربل پرپنځلسمه انجنیرشېرشاه رشاد، چي په همدغه ورځ دجاپان له سفره راستون سوی وو، کورته راغئ.شېرشاه رشاددعلامه رشادبابا دریم دانشمندزوی دئ چي دعلامه رشاداکاډیمۍ پرانتظام سربېره په عینومېنه کي دیوه کلینیک دچلولو اوپه کندهارپوهنتون کي دتدریس چاري هم پرمخ وړي. دعلامه رشادبابادآثارو په خوندي کولو، چاپ ته دآماده کولواوخپرولواودهغوی دبې جوړي کتابتون په سمبالولواو عامه استفادې ته دتیارولو په کارکي ستړیانه پېژني.

دهمدې ورځې په غرمه په عینومېنه کي زمادګران دوست حمدالله صحاف په کورکي مېلمه وم. مېلمستیاته ښاغلی حبیب الله رفیع او ملګری ئې ښاغلی تدبیرهم راغلي ول. رفیع صاحب په پېښورکي د پښتودعالمي کنونشن غونډې ته بلل سوی وو. په غونډه کي ترګډون وروسته کوټې ته اوبیاله هغې لاري ځخه کندهارته راغلی وو. دغه ورځ وشپه ئې له صحاف صاحب سره تېرولة اوپه داسبائې کابل ته روان وو. دوه درې ساعته مودزړه خواله سره وکړه. مېلمستیاته زماپخوانی اشناعبدالحمید پوهمل هم راغلی وو. دی په کراچي ښارکي اوسي. زه چي شل کاله پخواپه کراچي کي اوسېدلم، له ده سره مي لیدنه کتنه زیاته وه. هغه وخت ئې دشعرویلوهڅه کوله اولیکلي شعرونه به ئې ماته د اصلاح له پاره راوړل. دشعرویلولااوس ځني پاته سوې وه خودنثرپه برخه کي ئې دغذايي رژیم په باب یوکتاب له انګرېزي ژبي ځخه ژباړلی اوخپورکړی وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګران روهيال په همدغه ورځ زماديوه کتاب (پښتومتون سمېدل غواړي) دلومړي ټوک ځوجلده راته راوړل. دغه اثرپه داپرون کي له د لاهورله مطبعې څخه رارسېدلی وو.

دمېلمستياپه پای کي ښاغلي حمدالله صحاف دخپل خطي کلکسيون څخه دعبدالرحيم هوتک دېوان،دجانان فدوي دېوان اودآدم نومي متصوف شاعردېوان دکتلواوچاپ ته دآماده کولوله پاره راوسپارل. دجانان فدوي اوعبدالرحيم هوتک ددېوانوپاڼې مي سرسري واړولې راواړولې. دتصادف خبره ده چي په دواړودېوانوکي د(هيواد) کلمې پر استعمال باندي پېښ سوم چي دوطن په معنائې راوړې وه.

جانان فدوي ويلي دي:

نه مي داغ که خپل تندی په اوردميني
نه ورک شوی پرهِوادیم دربَدَر
(دخطي نسخې ۸۸مخ)

عبدالرحيم هوتک ويلي دي:

ځان خالص ديارپرذکرکړه رحيمه
څه ارمان دېرپرياران‌ودهوادکړي
(خطي نسخه-۳۰ مخ، د "ړ" رديف، د۱۲۷۷ هق = ۱۲۳۹هش کال استنساخ سوې نسخه)

يابل ځای:

زه رحيم په زړه خراب يم،داِملاددرتراب يم
خوارغريب پربخارايم،دهِوادديارمي ياد ېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددغه خطي دېوان دپای پرمخ باندي دالاندي لنډۍ کښل سوې ده:

ولي به نه ژاړم عالمه
ځمادلالي په ميان کښي راغله هِوادونه

دپښتونخوائيني محققين له (هيواد) کلمې څخه د(وطن) معنا اخيستل نوې ايجادسوې پديده ګڼي اودپټې خزانې دجعليت ثابتولو په ناکامه هڅه کي ئې ددليل په توګه راوړي. عبدالرحيم هوتک او جانان فدوي دپټې خزانې دليکوال دعصروزماني خلک دي اود عبدالرحيم هوتک د دېوان دغه خطی نسخه دپټې خزانې دنشر و اشاعت (۱۳۲۳ش) تر وخت څلوراتيا(۸۴)کاله پخوا استنساخ سوې ده اوپه هغې کي د(هِواد) لغت د (وطن) په معناکارسوی دئ. له موضوع سره دارتباط په خاطر بايد ووايم چې (هيواد) کلمه اوس دچاخبره په معياري ليکدود؟کي په اوږده ياء (مجهوله ياء) سره د(هېواد) په بڼه ليکله کېږي. دغه رازليکنه ئې زماپه فکرنوې پديده اوناوړه بدعت دئ چي مخنيوی ئې په کاردئ.

دبناډۍ ليکدوددي سې، په سفرنامه (يونليک) کي لاهم نه يم ځني خلاص. دخوشحال خان خبره " که هرڅوئې سازومه نه سازېږي". بيرته به دخپل سفرنکل ته راوګرزم.

دعبدالرحيم هوتک دېوان ددغي خطي نسخې فوتوکاپي اودآدم دېوان اصل نسخه مي اوس (د۲۰۱۲ع کال دمی دوه ويشتمه)کاناډاته راسره راوړې ده او کار مي پرشروع کړی دئ.

داپربل له شپاړسمي څخه کورته دکندهارپوهنتون دمحصلينوراتګ دخپلومونوګرافوپه ليکلوکي دلازمولارښووونوپه خاطرپيل سو. ددوی مينه اوعلاقمندي اوپرخنګ ئې دمدارکواولارښوونونيستي دي ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅولم چې په شپوشپو دغوزلمیو مغزونو په لاربنوونه کې خوب پر ځان حرام کړم. په دې وطن کې دځوانو استعداد وکمی نسته، خو افسوس چې جګړې اونورې ناخوالې ئې مخې ته خنډ دي.

په دغه ورځ په ښارکې امنیتي تدابیرزیات نیول سوي ول. ویل کېدل چې په لوګراو ځینونوروولایتوکې وضعه ناآرامه وه. دښارنني حالات دهغوولایتو د ناآرامیوله امله احتیاطي تدبیرونه بلل کېدل. خلکو دپخوا په شان خپلو ورځنیوکاروته دوام ورکاوه خودښارګڼه ګونه لږڅه کمه سوې وه.

داپرېل پراووه لسمه غرمه زماداشنااودمرحوم شیخ عبدالغفورخروټي دکشرزوی حاجي ظاهرجان کره مېلمه وم. دمرحوم شیخ صاحب پر

مشر، دانشمنداوشاعرزوی ښاغلي احمدصمیم سربېره دکندهارنور منوراوتحصیل یافته دوستان اومتعلقین هم راغلي ول. دتېروختونو اوخاطروپه یادموډېري کیسې وکړلې. دخبروپه جریان کې دټولو حاضرینوشکایت له هغه اختناق څخه وو، چې دکندهارپه محیط کې د منورینواوتحصیل یافته ووپه مقابل کې موجودوو. دتعلیم اوتربیې په برخه کې ئې د کندهاري زلمیودحق تلف کېدلوپه باب خواشیني ښووله . په موضوع کې له شاملودواړومخالفواوموافقوڅخه ګیله من ول.

په دغه ورځ مازیګردکندهارځوان اومستعدفرهنګي اودولتي شخصیت ښاغلی پتیال کورته راغی دخپل ډېراخلاص اوصمیمیت ښوولوپه ترڅ کې ئې کندهارته زمادسفرله بابته خوشالي وښووله. دمجلس په منځ کې دروهي ادبي بهېرښه ډېری غږې په ګډه سره کورته راغلل. دماښام لمونځ مودبهېردیوه ځوان غړي په امامت اداکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

روهي ادبي بهيرپه کندهارکي دفرهنگي کسانودغونډېدولوی مرکز دئ. وايي چي دامرکزپه لومړي سرکي دعلامه رشادپه نامه نومول سوی وو، خووروسته ئي دځينومصلحتوپه خاطرنوم په روهي ادبي بهيرباندي واووښت. ددغه نوي نامه نسبت ئي دافغانستان دلوی او متفکرعالم اروانښادمحمدصديق روهي نامه ته سوی دئ چي ددغه دروند پښتون نوم په حقه سره ددغسي يوه انتساب څه ، چي تردې لاهم دزيات درناوي مستحق دئ. اروانښادروهي صاحب دهيوادله سترو علمي اوادبي افتخاراتوڅخه گڼل کېږي. دبهيرله غړوسره مي ددوی په اووه نيزوغونډوکي دگډون وعده وکړه. داغونډې دهري پنجشنبې په ورځ ماپښين دبهيرپه مرکزکي کېږي.

داپرېل پراتلسمه دماپښين پردرونيموبجوداستادډاکټرعبدالرازق پالوال کورته ترتيلفوني خبرشرط وروسته ورغلم. داستادپالوال صاحب کوردکندهارښاردکابل دروازې په شمالي کلافصيل کي د پخواني پاتاوپرغاړه واقع دئ. دغه کورئي پلرنۍ مېنه ده. داکورما پنځوس کاله پخواليدلی وو اواوس مي له ځينوشکلي بدلونوپرته په هماغه پخوانۍ بڼه وموند. دپاتاوپُل دښاروالۍ له خواپه پاخه شکل جوړ سوی،خوله بده مرغه دکوڅې دکثافاتواچولوپه مرکزباندي بدل سوی وو. زمادورتگ پر وخت دکثافاتوله کوټي څخه دودونه پورته کېدل اوداسي ښکارېدله چي کوم چاوروراچولی وو. په دغه شان کور کي ديوه سترافغاني محقق ، توکمپوه،ژبپوه اوپه عالي تحصيلاتو سمبال دکتور استوگنه زموږدجهالت ځبلي ټولني اودهغې دنااهلو چاروا کود علم دښمنه خصلت ښه څرگنده نمونه وه.پرتندي مي دحقارت خولې راماتي سوې اودخپلي ټولني پرخواره بوښکيتوب مي په زړه کي په کوکاروسره وژړل. په يويشتم قرن کي ددانشمندانودغه راز حالت علم اوپوهي ته سپکاوی راته وايسېدئ ، انسانيت ته په سپکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتل راته ښکاره سوه اوزموږ له ادعالرونکو په اصطلاح فرهنګي غټانو څخه مي ډېره ګيله وسوه. په کار خو داوه چي دغه ستراوفاضل دانشمند ته دنړۍ دډالرونو په دغوسېلابوکي چي پروطن رابهېږي اود څو حريصو کسانوجېبونه په ډکېږي،يومطمئن اودده له شان سره سم استوګنځی جوړسوی وای، ده ته دتحقيق اوڅېړني وسايل حتی المقدورېرابرسوي وای،اوده خپل قيمتي وخت دکتوي په پخولواوله بازارڅخه دپيازوپتاتوپه راوړلونه مصرفولای. افسوس پرداسي تولنه چي هغسي دانشمند ئې، چي دپښتو۔ جاپاني قاموس جاپانی ليکوال (نواتاتېځو) ئې په شاګردي باندي وياړي، خودده ورځنی ژوندپه دغسي خواشينوونکي حالت کي وي. دامنم چي دکتورپالوال به پخپل تول عمرکي دخپلي مستغني ککرۍ په حکم چاته دطمع سرټيټ نه کړي، خوموږته هم يوڅه انصاف په کاردئ. ماپخپل تول عمرکي دعلم او دانش له څښتنانوسره دومره جفانه ليدلي وه اونه دي بياخدای راويني.

استادپالوال صاحب په دغه ورځ په کورکي يوازي وو.دخونود مخ په برنډه کي ئې کمبله اواره کړې اودمچانوله تطاول څخه ئې دنجات په خاطرځانته دزرغوني جالۍ يوه قفسچه غوندي پناهګاه جوړه کړې وه. په مينه اوصميميت سره ئې کورته وروبللم ، مېوه ئې راته کښېښوولله اوپه دغه اسکېرلي مېنه کي ئې دعلم اوپوهي له درانه برکت اوفيض څخه ښه ډېرمستفيدسوم.زمادنوي چاپ سوي کتاب (پښتومتون سمېدل غواړي) دنشرمبارکي ئې راته وويله. دغه کتاب په همدغه ورځ روهيال صاحب ورته رارسولی وو.دپښتوژبي پرخواشينوونکي حالت او پر ورځنيوناخوالومودزړه خروښ سره وکيښ. دقوم پرجهالت اود قبيلوي ذهنيت پرخپرښت موخواشيني وښووله. زمادورځني پروګرام د وخت محدودوالی مودمجلس ددوام خنډسو ، که نه شپې شپې موباید

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه غوټي سره سپړلي واى. دخبروپه جريان کي راته څرګنده سوه چي دکتورپالوال صاحب اجتماعي ناخوالوډېرسخت ځبلى دئ. که زه ددوى په موقعيت کي واى، پرغرواو رودو به مى مخ نيولى واى.په ډک زړه مي رخصت څني واخيست اوخپل استوګنځي ته رهي سوم. له کورڅخه له راوتلوسره سم هغي دروازې ته ودرېدم، چي يووخت پکښې اروابناد مولوي صالح محمدهوتک اوسېدئ. له دې کورسره زمادوړکتوب اوزلميتوب ټول يادونه تړلي ول. په دغه کورکي يووخت دافغانستان په سطحه علمي هستۍ راغونډېدلې. اروابناد وزير محمد ګل خان مومند دغه کورته په وارووارورا غلى وو. اروابنادمحمدامين خوګيانې ته په دغه کورکي دعزت مېلمستياوي کېدلې،دکابل او کندهاراعزّه وو په دغه کورکي خپله ورکه موندله اوپه راتګ سره به ئې خوشالي څرګندوله. خونن پکښې دکوڅې ديوه پخواني ګاودار د غواوو ګورم پنډ وو !! پريوه قوم چي دغفلت دونه درانه پېټول پراته وي، پاى به ئې هرومروهمداسي وي.حميدوايي:

ډېرزمري کړه زمانې دتماشو
نن‌وزي يې په غارګيدړپيشو

تردې کورچي مخ پرشمال راتېرسوم، دشهيدمولوي عبدالواسع اخند زاده کورته ودرېدم . نااشناکوچنيانوئې دکورمخي ته لوبي کولې. نه مي داروابنادمولاناعبدالخالق واسعي نوراني څېره پکښې وليدله نه مي دخپلي مورنۍ انا(نيا) اودهغې ددانشمندوخويندوټولۍ تر سترګو سوه چي داسماني فرشتوپه څېربه ئې سپين سپين پوړني پر سرو اوقرآن شريفونه په غېږکي ول اومولوي خوګيانې صاحب به د "جنتيانو " په لقب نازولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تردي درګاه هم تېرسوم،دشهيدبابازيارت ته مي لاس پورته کړ، داحمد شاهي عصرداشرف الوزراءوزير شاولي خان باميزي دکوردروازې ته يوه شېبه تکيه سوم، نورمي له شنوخته ډک زړه مجال رانه کړ، چي ورته تم سم، په کوڅه کي يوه خالي ريکشا راباندي پېښه سوه اودخپل استوګنځي په نيت ورختلم.

په دغه شپه چي خپلوچورتواخيستی وم،دشپې داتوبجوپه شاوخوا کي يوې درنې چاودني دچورتولړۍ راوشلوله اوکورئې راولړزاوه. د کورپه کوچنيانو چيغي ګډې سوې اوپه ځغاسته مودکورزېرخانوته پناه يووړه. له چاودني سره متصل دسپکووسلوڅوټکان هم وسول. په سيمه کي مرګوني خاموشي خپره سوه. څه شېبه وروسته مي دامنيتي موټرانو او اوروژلوموټرآوازترغوږسو. له زېرخاني راووتلم، د امريکايانو موټر هم سيمي ته راورسېدل، الوتکي هم په فضاکي را ښکاره سوې. ترڅه آن وروسته يوونيم له کوروځخه راووتل اومعلومه سوه چي زموږ دکورپر مخامخ دکثافت دانيوپه منځ کي دووځای پرځای سوو بمونوانفجار کړی وو، چي ظاهراخوئې انساني تلفات نه درلودل. دشپې خوب را څخه وتښتېدخودکورنورغړي لکه هيڅ چي پېښ سوي نه وي، په خرهاري بيده ول. په داسبائې څرګنده سوه، چي دبرايې شپې چاودني د سرتلفات نه درلودل خوله کثافت دانی څخه غلبېل جوړسوی وو. دکندهارمحلي مېډياهم په دې باب څه ونه ويل.

داپريل پرنونسمه غذايي تسمم راته پېښ سو. داهغه مصيبت دئ چي ماواروله خارجه ورغلي کسان زياتره ورسره مخامخ کېږي. دوستانودواوي کورته په منډه راورسولې. ګران روهيال هم دباران په شرپ کي دشېرشاه رشادپه لاربنوونه دواوي راته راوړلې. باران لوندخيشت کړی وو، خوله ده سره زمادروغتياغم وو، په ځان کي ئې ری نه واهه.دشپې له خوادېناغلي ويسامېلمه وم. خومادخدای په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نعمتوکې له خالي مستوپرته په بل شي ځکه لاهم ونه کړه. په دغه شپه مې له ډاکټرجباراوډاکټرعبدالقيوم پخلا سره هم ترډېروکلونوورو سته وکتل. دوی هم په خورک کې داحتياط توصيه راته وکړه. دشپې تر ناوخته موخوږباندااروکړ.

په داسبامې ،چې دجمعې ورځ وه،هم سرراته ګنګس وو. اوبه مې ډېرې ضايع کړې وې، دوستانومې پوښتنې ته ټيلفونونه راکول. دجمعې ورځ مې په کورکې تېره کړه. دارغنداومېله راځخه پاته سوه. په مازيګرکې حاجي ظاهرجان اوزمادپوهنتون دوختواشناحاجي عبدالله اوځونور زلميان کورته راغلل. دحاجي ظاهرجان زوی دکابل پوهنتون دادبياتو پوهنځي دالماني څانګې محصل وو. دژبې اودپښتنوداصل ونسب په باب ئې پوښتنې راوړې وې . مايوځه تفصيلي جوابونه ورکړل اود پښتنې قبيلې اوروايتې ريښې کتاب دوهم چاپ مې هم ورکړ. دشپې له خواحمدالله صحاف او وروړئې سميع الله کورته راغلل.صحاف صاحب دخپل خطي کلکسيون جوړسوی کتلاک دمشورې له پاره ورسره راوړی وو. ښه پوره خواري ئې په کښلې وه. دخطي نسخو شمېرئې ۱۹۸ نسخوته رسېدئ چې په کمپيوترکې ئې په ښه سليقه تنظيم کړي وې. مادد غه کتلاک دچاپولوسپارښتنه ورته وکړه. د حمدالله صحاف خطي کلکسيون په سيمه کې له غنيمت کلکسيونو ځخه دئ. دی دنورو کسانوپرخلاف دخپل شخصي کلکسيون آثارد محققينوپه واک کې ورکوي. داکارئې دخوراډېرې ستاينې وړدئ.

زه چې دداځوورځوپه جريان کې دکندهارله بېلابېلوخلکواودمختلفو اقشاروسره مخامخ سوی يم، ټولوپه يوه خوله دکندهاردپخواني ښاروال شهيدغلام حيدرحميدي دکارنامو توصيف راته کاوه. دده د کاراوفعاليت، دده دپاکنفسۍ، دده دوطندوستۍ اوپه کارکې د جديت بيانونوتمام نه درلود. شهيدغلام حيدرحميدي دارغنداو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوهک کلي دسردارعبدالحميدخان دکورنۍ غړی ووچي د۲۰۱۱ ع کال دجولای پر۲۷ مه ئې دخپل کارپه دفترکي ديوه ځانمرگي بريدله امله خپل ژوندله لاسه ورکړ. دده دوژلوپه ورځ مادغه يادا ښت دځان له پاره اخيستی وو:

" نن (۲۷جولای ۲۰۱۱ع) دکندهارښاروال پخپل دفترکي دځانمرگي بريدله امله ووژل سو. په افغانستان، خصوصاکندهارکي له څه مودې راهيسي ددغه رازوژنولړۍ روانه ده. راتلونکې ډېره تياره معلومېږي.
غلام حيدر حميدي د غلام سرور خان حميدي زوی او ۲۵ کاله پخوا د کندهار ولايت د ارغنداب ولسوالۍ د کوهک په کلي کي زېږېدلی وو. لومړنۍ زده کړې په خپل پلرني کلي کوهک کي کړې او ۱۲ ټولگی يې د کندهار په ميرويس لېسه کي سرته رسولي وې.ترهغه وروسته ئې د کابل پوهنتون دتعليم وتربيې پوهنځۍ څخه دفارغېدلوسند اخيستی وو.د کندهار ښاروال غلام حيدر حميدي دوې لوڼې او يو زوی پاته سوي دي. "

ښاروال حميدي دعلامه رشاددمقبرې په محوطه کي ښخ دئ. پرقبرئې شنخته ولاړه ده.پاک خدای دي وبخښي.

داپرېل پرشپاړسمه دمرحوم عبدالباري خان اشنا لمسي دشهيدانجنير عبدالطيف اشنازوی محمدآصف اشناکورته د خپل مونوگراف په باب ،چي موضوع ئې دخپل نيکه عبدالباري خان اشنادعلمي وادبي کار څېړنه وه،دمشوروغوښتلوپه نيت راغلی وو، ماورته ويلي ول چي اشنامرحوم دعکسويوقديم البوم پخپل لاس برابرکړی وو، که ددغه البوم له عکسوڅخه دخپل مونوگراف له پاره ځيني عکسونه انتخاب کړې، ښه به وي. ده راسره ښه کړه. دمونوگراف له پاره مي ئې خپله يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاطره هم وروسپارله چي په مونوګراف کي ئې راوړي . خاطره مي داسي ورته ليکلې وه:

(دادشپږپنځوسوکالوزړه خاطره ده،هغه وخت زه لس کلن لانه وم،چي پلارمي دملاګلدادکوځي پرمخامخ دعطارۍ ديوه دوکان څشتن پرملامحمدنوراخندصاحب باندي شاګردکړم. ملاصاحب زموږ د کورنۍ له نورومشرانوسره هم محشوروواوپلارمي په دغه ورځ ورته وويل : " ددغه وراره دي ديني روزنه وښوونه،ماستاسي پرغاړه واچوله". ملاصاحب په دوکان کي خپل څنګ ته کښېنولم اوپه ډېره مهرباني ئې نوم راخخه وپوښت اوتريوڅونوروپوښتنووروسته ئې زماپلارته وويل چي: "شروط الصلوة ورهديه که،سرله سبادي راځي".

دتدريس دالړۍ څوکاله پسې اوږده سوه.

ملاصاحب هدور،غنمرنګه، لږڅه چاغ سړی وو،په لوی بالاکرزکي اوسېدئ. دغه کلی دکندهاربنارختيځ ته دکوچني بالاکرز او بختيارو تر منځ پروت دئ، دی به سهارله کوره ترلمانځه وروسته دوکان ته پلی راتلئ. دوکان ته تررسېدلودمخه به ئې دکابل بازارسماوارچي ته دچايوفرمايش ورکړاوله نانوای څخه به ئې توده ډوډۍ راواخيستله. په دوکان کي به ئې ترسباناري دمخه ددلائل الخيرات شريف وظيفه وکړه اووروسته به نوددوکان په تنظيم بوخت سو.

پردوکان به تل يويادوه تنه سپين ږيري ناست ول اوزياتره به ځوان طالبان دپوښتنودحل له پاره ورته راتلل. ملاصاحب سربېره پردې چي ددېني علوموا ستادوو،له عصري تعليماتوسره ئې هم مينه وه، خپل زامن ئې ټول په ښوونځي کي شامل کړي ول اويوزوی عبدالباري خان اشناخوئي په کابل کي دادبياتوپه څانګه کي د تحصيلاتو تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشپړېدو وروسته دکندهارولایت دپوهني مدیرهم مقرسو،چې مائې په لېسه کې دشاګردۍ ویاړلاره.

ملاصاحب ته هره ورځ دطلوع افغان اخباردوکان ته راوړل کېدئ. ټول ئې مطالعه کاوه اوپه دوکان کې له ناستوکسانوسره به ئې دهغه پرمطالبوباندې تبصره کوله.

زه چې دمرحوم ملامحمدنوراخندصاحب مهربانه رویه،حسن خُلق اوپرشاګردانوباندې تراندازې زیاته پېرزوینه رایادوم د " هرهېدې وجنت ته سي" تردوعابله لویه مجراینه اودحق اداینه نسم ورته موندلای.

دتصادفاتوخبره ده ،چې سږکال (۱۳۹۱ش) په حمل میاشت کې چې مې خپل پلرني ټاټوبي کندهارته دراتګ سعادت په برخه سو، دمرحوم ملاصاحب کړوسی،دمرحوم عبدالباري خان اشنالمسی او د شهید عبدالطیف اشنازوی،ګران آصف اشنامې لیدوته راغئ اودخبروپه ترڅ کې ئې پرخپل نیکه باندې دلیکنې (مونوګراف) یادونه وکړه. خدای (ج) دې پرهمت برکت کښېږدې. داخوکرښې مې د خپلو مرحومینو استادانوپه بادورته وکښلې،چې دلیکنې په یوه برخه کې ئې ورسره یوځای کړې.

محمدمعصوم هوتک

کندهار۔۲/۲/۱۳۹۱ش "

ګران آصف اشنادا پربل پر یوویشتمه ئې دخپل نیکه په لاس ترتیب سوی دعکسوالبوم کورته راووړ. ددغه البوم ټول عکسونه خورازیات تاریخي ارزښت لري اوماپکښې دخپلي دوولس کلنۍ عکس هم پیداکړ. کېسه داسې وه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۱۳۳۸ ش كال په افغانستان كي دصدراعظم سردارمحمدداودخان په نوښت دلومړي ځل له پاره دمعلم ورځ په ټول افغانستان كي په شاندارومراسموسره ونمانځل سوه. په كندهاركي ددغي ورځي په وياړداحمدشاه باباپه لېسه كي درانه مراسم جوړسوي ول چي دوخت نائب الحكومه ، محمدصديق خان وزيري، دقول اردوقوماندان جنرال خان محمدخان اوكندهارښاروال محمداكبرخان هم برخه پكښې درلوده. دمراسموپه لړكي دده خوجې ښوونځي زده كوونكويوه ترانه هم وويله چي دترانې په دغه ټيم كي زه هم شامل وم. ترانه دده خوجي ښوونځي يوه ښوونكي ګل محمدخان،چي دكندهاردكوچني بالاكرز اوسېدونكى وو، جوړه كړې وه اوموږده له لارښووني سم له موزيک سره يوځاى په ګډه وويله. ددې ترانې څوبنده مي تراوسه لاهم په حافظه كي سته. په دې ډول:

رحيم رحمانه۔غواړوله تانه۔لوړترهرچانه۔افغانستان
ياذوالجلاله۔مي كړې زواله۔ګرزوسرشاله۔موږپه هرآن
ورځ دمعلم ده،معلم استاد
لوى خدمتګاره،دخپل هيواد
يوښه پالنه۔بل ئې روزنه۔كړي دوطنه۔دى په ښه شان

ددغي ترانې دويونكوعكس داروانښادعبدالباري خان اشنا، چي په دغه وخت كي دكندهاردمعارف مديروو، په ترتيب سوي البم كي له توضيح اونېټې سره يوځاى موجودوو. مائې كاپي دآصف جان اشناپه اجازه له ځان سره واخيستله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتراني ويونکودوهم کتاردښی خوااول تن ،چي د سره رنګ په نخښه نښاني سوی دئ،زه (معصوم هوتک) يم چي دغه وخت دده خوجې د لومړني ښوونځي په پنځم ټولګي کي وم.دتراني دډلي سرټيم چي مايکروفون ته ولاړدئ، فتح محمد نومېږي . دی له ښوونځي څخه ترفارغېدلووروسته څه موده معلم وو. زه چي په کراچي کي اوسېدلم (۱۹۹۰ع) ده هم په پاکستان کي دمهاجرت شپې تېرولې او په سهراب ګوټهـ کې دوکان کاوه. دده ښي لاس ته ولاړتن ګل محمدخان ښوونکی دئ. دتراني شعر ده ويلی اود کمپوزکارئې هم سرته رسولی وو.دګروپ شاته سرمعلم محمد هاشم خان ولاړدئ.

دده خوجې لومړنی ښوونځی دميرويس نيکه له لېسې سره په څنګ کي داوسني عالي دارالمعلمين دودانۍ پرځای واقع وو. دلومړني ښوونځي اولېسې وداني دمجاهدينودواک موندلوپه لومړي کال له بېخه ورانه سوه. اوس ئې پرځای دښوونکودروزني دعالي موسسې په نامه نوې ځومنزله ودانۍ جوړه سوې ده. دده خوجې لومړنی ښوونځی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته دتجربوي ښوونځي په نامه واووښت چي اوس هم په دغه نامه فعال ښوونځی دئ.

داپریل پر۲۲ مه (۲۰۱۲ع) مي دعلامه رشادکتابتون وکوت. داکتابتون دعلامه رشادباباپه کورکي،چي دکندهارښارپه اوله ناحیه کي دسردارمددخان چوک ته څرمه واقع دئ، دعلامه باباتروفات وروسته دده دفرهنګپال زوی استادشیرشاه رشاد اودده دکورنۍ دنوروغړوپه مرسته تنظیم اوترتیب سوی دئ. دترتیبولوپه کارکې ځوان اوفعال فرهنګي شخصیت ښاغلي خلیل سروري هم ډېره خواري کښلي ده. په دغه کتابتون کي هغه ټول نایاب کتابونه اوډل سوي اوعامه استفادې ته ایښوول سوي دي، چي دعلامه رشادپخپل لاس د شپېتو اویااوو کالو په اوږدوکي برابرسوي دي. ددغه کتابتون زېرمه دټول هیوادپه سطحه کي بې جوړې ده. دعلامه باباددغه کوریوه برخه د رشاد اکاډیمۍ دفترته بېله سوې ده اوپه بله برخه کي دعلامه مرحوم کورنۍ اوسي.

ګران خلیل جان دکتابتون دکتابو تهیه سوی فهرست راته راکړ اوهم ئې په کندهارکي زمااستوګني په ټوله موده زمادارتیاوړکتابونه کورته رارسول چي مابه تراستفادې وروسته بیرته ورسپارل اوده به نورنوي کتابونه راته راوړل. په دغه موده کي مي دخپل اثر(پښتومتون سمبدل غوارې) ددوهم ټوک له پاره خوراډېریادابښتونه واخیستل. ددغه اثر د دوهم ټوک له پاره زیاتره متون ماته په کاناډاکي میسرنه ول. ما ته د خپل ټول دغه سفرپه جریان کي تردغویادابښتو اخیستلوبله غټه بریا په لاس رانغلل. که دژوندپرمېنه وم، ددغو یادښتودتنظیم کاربه ډېرژر پیل کړم(انشاءالله).خوترهغه دمخه مي د(ادم) شاعرددېوان ترتیب وتنظیم اودخپل دغه حاضریونلیک لیکنه په اولویتونوکي ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشکي زه په کندهارکي اوسېدلای، چي له دغه کتابتون څخه به مي د علامه بابادناچاپوآثاروپه تنظیم وترتیب کي ډېره استفاده کړې وای او دکارهغه ستونزي به مي ډېري کمي سوي وای چي په کاناډاکي ددغو آثارودکمپوزپروخت ورسره مخامخ یم. اوس زماددغو ستونزو پېټی دعلامه رشاداکاډیمۍ دمسئولینوپه مرسته زماله اوږوڅخه کښته کېږي. پرهمت دې برکتونه وه.

په دغه ورځ چي مادغه کتابتون کوت،دعلامه باباکشرزوی احمدشاه رشادهم له خارج څخه کندهارته راغلی وو ،چي تررارسېدو خوساعته وروسته مي په همدغه کتابتون کي ورسره وکتل.

داسباورځ (داپریل ۲۳مه) مي تولو په کورکي تېره کړه اوله کتابتون څخه دراوړوآثاروپه کتنه بوخت وم . په دغه ورځ مي دسکندرخان ختک ددېوان دمطالعي پروخت دخپل نوي چاپ سوي کتاب (پښتو متون سمبدل غواړي) په لومړي ټوک کي دسکندر خان ختک پر شمایلنامه اوپندنامه باندي دبحث په ترڅ کي خپل دتامل وړهغه برداشت ته متوجه سوم چي دسکندرخان ختک دزامنود نومونو په برخه کي مي دهغه وخت دموجودومآخذوله مخي کړی وو. ماد سکندرخان په زامنوکي دمنورپه باب شک څرګندکړی وو. ددغه شک دازالې له اسیته مي دیوې کوچنوټي لیکني خاکه سره برابره کړه او ګِران روهیال ته مي ورکړه چي ترکمپوز وروسته ئې په تاندویبپاڼه کي خپره کړي . ده ته دي خدای خیرورکړي لیکنه ئې زمادخاکې له مخي تهیه اوترکمپوزاوټایپ وروسته ئې زماله غوښتني سره سمه تاند ویبپاڼې ته ولېږله چي تاندوالوهم بې له ځنډه خپره کړه. ددغي لیکني ترخپرېدووروسته مي اوږې ډېري سپکي سوې. زه هروخت هڅه کوم چي پخپلولیکنوکي خپل ناسم حکمونه تربل هرچادمخه زه پخپله سم کړم. له دې کاره مي مراددادئ چي لوستونکوته وښیم چي زه خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکنوته هم هروخت په انتقادي نظرګورم اوچي وس مي وسي سم د لاسه کره کتنه باندي کوم. غلطي اوناسم حکمونه بالذات ګناه نه ګڼم خوپرناسمواودتامل وړاحکاموباندي بې ځايه ټينګارته دسرټمبګۍ په سترګه ګورم چي ماا ونوروټولوته دي خدای له دغه مصيبت څخه نجات راکړي (آمين).

په دغه ورځ ناوخته دکندهارځوان فرهنګپال ګران عبدالستارجان مهتابي کورته زمادليدوله پاره راغی. دپراخلاصمن زلمی دئ. له بدو سترګودې خدای وساتي . دده دکورنۍمشران زموږپه پلرنی مېنه (دملا ګلدادپه کوځه) کي اوسېدل اودی هم تراوسه پوري هوري اوسي. زماسره په کاناډاکي هم هروخت تيلفوني اړيکي ساتي اودوطن په حالاتو،په تېره بيادکندهارښاردمخورو، عالمانواومشاهيروپه مړي و ژوندي مي خبروي. برکتونه دي تل په برخه وي. مادخپلي پردېسۍ په ټوله اوږده موده کي دکندهارښارله زياترو زلميوفرهنګيانوسره اړيکي ساتلي دي. دغواړيکوساتلوته تردوی زه پخپله ډېره اړتيالرم. زه په همدغو اړيکوباندي ژوندی پايم.دغه رازمثمري اړيکي دي پاک خدای نه راباندي دروي. ماډېره ګټه پکښي کړې ده.

داپريل پر۲۴مه حميدجان هيلمندی کورته راغی. دوه ساعته مود کندهارپرحالاتواوپه عينومېنه اوده پخپل زراعتي فارم اوکلاکي دده پرفعاليتوباندي تودمجلس وکړ. حميدجان هيلمندی ډېرمتواضع اوپروطن مين سړی دئ اودکندهارپه باب خوراګټورنظريات اوپلانونه لري. دده کمال دادئ چي يوازي پرخبروباندي اکتفاء نه کوي بلکي په عملي توګه هم دښارپه ابادۍ کي خولې تويوي. دحميدجان پلار شهيد عبدالاحدهيلمندی دثورداولي پاچاګښتۍ په لومړنيو قربانيانوکي وو. ډېرمنورااووطندوست سړی وو. زموږدکورنۍ له مشرانوسره ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندل.ددوی پراخه کورنۍ په کندهارکي یوه مخوره، علمدوسته او منوره کورنۍ ده. ددې کورنۍ له مشرانوسره هم ما پېژندل اوله کشرانو سره ئې هم. په دې باب مي یوه کوچنوټې رساله کښلې ده، چي امیددئ ژرچاپ سي.

داپربل پر۲۵مه سهارپه خړه په دامان اولسوالۍ کي دنجوی کلي ته د خپل مشراکاله زوی حاجي نجیب الله سره ولاړم. دنجوی کلی دکندهار ښارپه ختیځ کي دکابل ـ کندهاردلويي لاري په جنوب کي داعظم کلا پربرابري پروت دئ. مځکي ئې دترنک په اوبوخړوببږي. اوسېدونکي ئې اکثریت پوپلزي دي.دنوروقومونو خال خال کورونه هم پکښې سته. دنجوی کلی پخواله ښاره ډېره لیري وتلي سیمه بلل کېدله. خواوس د ښارسیمه دونه ورنژدې سوې ده چي که حالات په همدې ډول روان وي، کال نه بل کال به دنووو پخواوعصري دانیولیکه ور ورسېږي.په دغه کلي کي له پېړیوراهیسي زموږ پلرنی جایدادپاته دئ چي سرپرستي ئې ددغه کلي دیوي اوسېدونکي کورنۍ پرغاړه ده. په تېروشپږو کلونو کي چي زه وطن ته نه وم تللی، په دغه کلي کي ځیني مشران وفات سوي ول اودغه کلي ته له نني ورتګ څخه مي مراد د دغومتوفی کسانوکورنیوته دفاتحې ورکول وو. متوفی کسانوته مي د مغفرت دوعاوي وکړې اودکلي پرنورو شناخته خېلومي پوښتنه و ګروېږنه وکړه.دسهارنهه نیموبجوته بیرته ښارته راغلم.

داپربل پر۲۲مه دماله جات دریګي کلاچې په سرکي دمرحوم غلام محمدخان کمیسارپه کورنۍ کي یوه واده ته دغرمي له خوادعوت سوی وم. له ښاغلي حیات الله رفیقي ، انجنیرشیرشاه رشاداوګران روهیال سره یوځای ورغلم. دماله جات په زړه کي یوخوراشاعرانه کور وو. دګل ګلابواوچمبه ګلوباغچې اودنوروګلانوپه سووګلدانۍ پکښې پرتې وې. واده ته درابلل سوو مېلمنوشمېرهم سوونوته

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسېدئ. دښاردخلګو دودونومصارف اوس تراندازې زیات لوړسوي دي. ماپخواداسي فکر کاوه چي ددغولګښتونواندازه ترهیواددباندي په مهاجرو کورنیو کي داسراف درجې ته رسېدلي ده. خواوس چي مي په وطن کي دننه ودونه او مېلمستیاوي ولیدلې، ترمهاجروئې اړولي وه. په ښادیو کي مصارف اودډوډۍ ورکړه خوزموږیوپخوانی دود دئ خوچي د "كُلُوا وَشْرَبُوا وَلاتُسرِفُوا "ارشادپه پام کي ونیول سي،د ټولو په خیربه تمام سي.

داپرېل پر۲۲مه (دثوراوومه) ترغرمي وروسته داطلاعاتووکلتورپه ریاست کي ئې زماله پاره یوه غونډه جوړه سوې وه چي پروالي ښاغلي پوهنوال دوکتورتوريالي ویسااودولایت پرمرستیال ښاغلي پتیال سربېره دښاررزیاتروفرهنګپالوخلکوپکښې برخه اخیستې وه. غونډې ته په خاصه توګه ددکتورعبدالرازق پالوال، الحاج حیات الله رفیقي، الحاج فضل محمدپنهان، انجنيرشېرشاه رشاد، ښاغلي نجیب الله هوتکي اودکندهارپوهنتون نورواستادانوراتګ اودهغوی ویناوواو دغه رازدکندهاردځوانوفرهنګیانومخلصانه بیانیواوولولوزماپر اوږوباندي داحسان اومنني دروند پېټی کښېښوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویناووپه منځ کي دمازیگرلمانځه داداکولوپروخت دغونډی دبرخه والوډېرښت دغونډي مسئولین مجبورکړل چي دریاست دودانۍ بل غټ تالارته دغونډي مېزوچوکۍ اونورلوازم نقل کاندي. ددغي غونډي دویناکوونکوترویناووروسته ماهم خبري وکړې اوپه خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي مي پرنورو موضوعگانو برسېره دافغانستان پرسرنوشت باندي د کندهار درول پراهميت باندي د تاريخي مثالو په راوړلو سره وړغېدم.

ما خپله وينادماښام لمانځه دقضاکېدلوله بېري رالنډه کړه. ددغي غونډي ټول جريان دکندهارتلويزيون پرپرده باندي په ځوټپاله خپور سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهارته زمادسفرپه شپوورځوکې به حمدالله صحاف زياتره کورته راتلی اوکله به زه عينومېنې ته ورتلم اوله نورودوستانوسره به مې دی هم ليدئ.داپرېل پراووه ويشتمه خبرسوی وو ،چې زه په عينومېنه کې دخپل خوريي په کورکې يم . دغرمې په شاوخواکې ئې ځان راورساوه اوديوې پښتنې شاعرې شعري مجموعه ئې راته راوړه. داشاعره دزابل ولايت دشاه جوی اوسېدونکې ده اوحنيفه زاهدنومېږي. مجموعه مې له ځان سره کورته راوړه اوڅوورځې مې ئې داشعاروله ويلوڅخه خوند واخيست. کله چې دسفرپه پای کې مخ پرکاناډاراروان کېدلم، دغه مجموعه مې بيرته له يوه يادانبت سره صحاف صاحب ته ورولېږله.

داپرېل پراته ويشتمه مې دکندهارديوې محلي راديوله خبريالانو ښاغلووطنوال اونوري سره اوږده ادبي مرکه وکړه. مرکه وال دهيلمند ولايت څخه راغلي زلميان ول چې اوس په کندهارکې ميشته دي، داراديو "وړانګه " نومېږي چې دمسئولينوپه ګډون ئې دنامه په وينګ کې فشارپرلومړی څپه اچوي. داناسم تلفظ دهغوتلفظي بدعتوپه جمله کې راځي چې مائې يادونې پخپلوليکنوکې کړې دي. د " دنده"، "خواله " اودې ورته نوروکلماتوفشارونه هم زموږويندويان پرلومړی هجاراوړي چې سم وينګ ئې ددوهمې هجاپه فشاردئ. دمرکې په ترځ کې مې ددغه ناسم تلفظ يادونه هم ورته وکړه. مګرداناسم تلفظونه اوس دونه عام سوي دي چې داصلاح کولوهڅه ئې، بېربېړم چې هيڅ ځای نه نيسي.

ترمرکې وروسته چې کورته دښارله مرکزڅخه دوستان دليدني کتني له پاره راتلل، په ښارکې ئې، خصوصاًيادعيدګاه دروازې اودولايت دودانۍ په شاوخواکې ئې دوضعې دناارامۍ خبرونه راوړل. څرخۍ الوتکې زموږدکوروپرسروپه ټيټه ارتفاع ګرزېدلې. دښارله نورو برخو څخه دوستانوتيليفونونه راکول اوله کوره دنه راوتلوسپارښتنه ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوله. ماته راغلومېلمنوهم مجلس پرنيمگورپرېښاوه اوځانونه ئې تر خپلوکوروپوري ورسول.

وروسته خبرسوم چي دووتنوځانمرگودولايت پردفتربريدکړی وواود بريدهدف ئې په سرسره والي وو. دواړه بريدکوونکي له منځه وړل سوي ول اومړه جسدونه ئې دشپې په تلوېزيون کي ښکاره کړل. ويل کېدل چي دي دووتنوپه خپلوبوټونوکي توپنچه پټه تېره کړې وه. په پېښه کي دوه پولېس مړه اويوتن زخمي سوی وو. دپېښي په جريان کي ځينوآژانسوخبرونه خپاره کړل چي والي له خپل دفترڅخه په هليکوپتر کي ايستل سوی وو ، خوورروسته داخبره هم دسرکاري مطبوعاتوله خواردسوه اوهم عيني شاهدانوناسمه وبلله.

په يوه هيوادکي چي دڅلوېښتومملکتوعسکردامنيت ساتلوله پاره حاضرسوي وي، ددغه رازپېښوپېښېدل، عاموخلکوته دتعجب وړ گرزي.

دپېښي په سبانه تاکرې، نه ما. دښارخلک بيرته خپلوکارونوته روان ول اودپرون پرحادثه باندي هرچادخپلوشخصي دلچسپيوپربنسټ اوږدې تبصرې کولې،خوژوندکاروباردپخواپه شان روان وواوکومه جدي وقفه پکښې رانغله.

ددغي پېښي په ماښام يوه محصل دکندهارپوهنتون دښووني او روزني پوهنځي په کلنۍ مشاعره کي دگډون له پاره دبلني کارټ کور ته راووړ. پربلنليک باندي ددغه پوهنځي درئيس ښاغلي عبدالرحمن بابي لاسليک ليدل کېدئ. عبدالرحمن بابي اوماپه عالي دارالمعلمين کي يوځای درس لوستی دئ. دی دشهيدعبدالمجيدخان بابي مشر وررور اوزماله صميمي دوستانوڅخه دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه شپه ښاغلي همت صاحب له کابله ټيلفون راوکړ اوهيوادته ئې زماد سفرله بابته خوښي وښووله. په کابل کي مي ورسره دليدني کتني نرۍ وعده مي وکړه چي له بده مرغه مي وفاپرونه کړه. ځکه په کابل کي ماصرف دوې شپې تېري کړې اوهغه هم دخپلي کورنۍ له غړوسره داسي مصروف وم، چي بل ځاى ته مي دتلومجال ونه موند.

داپرېل پرنهه ويشتمه دغرمي پردووبجوپوهنتون ته دمشاعرې له پاره په ريکشاکي ولاړم. دوستانومخکي لاهم راته ويلي ول، چي مشاعرې ته دتگ وسيله به راته برابره کړي، خوماته هروخت دخپل اختيارتگ ترتشريفاتي تگونوغوره وي. په ريکشاکي دپخوانۍ عيدگاه مخي ته تېرسوم اودلويي وياله (ظاهرشاهي کانال) پرشمالي څنډه چي اوس پوخ سړک دئ، ترپوهنتون پوري ولاړم. دپخوانۍ عيدگاه وداني چي داحمدشاهي عصرله يادگاروڅخه وه، اوس دمحمودطرزي په نامه يوه لېسه پکښې تاسيس سوې ده. دعيدگاه لويديځ ته دسړک پردواړو غاړودوکانونه ودان سوي دي.

دپوهنتون په دروازه کي مي هم پيره دارته ځان ورونه ښود. هغه تر تلاښۍ وروسته راته وويل چي " حاجي صاب، دغه سړک سيده واخله، يوڅوک به دمشاعرې ځاى دروښيي ". ترښه اوږده پياده مزله وروسته د ښووني اوروزني پوهنځي رياست ته، چي په دوهم پوړکي وو، وروختم . دپوهنځي رئيس عبدالرحمن بابۍ مي له نژدې شلو کالووروسته وليد. زماپه ليدوسره له ځايه اوچت راولاړسو اود محبت وصميميت ټينگ روغبړموسره وکړ.ورو ورونوردوستان هم راپيدا سول. دپوهنتون رئيس ښاغلى توتاخېل،مرستيال ئې ښاغلي عبدالتواب بالاکرزى اونوراستادان درياست اطاق ته راغلل. ترچايو چښلووروسته د مشاعرې سالون ته چي دنوي عيدگاه دودانۍ په يوه څنډه کي واقع وو ، ولاړو. دغه سالون اصلا دمحصلينودډوډۍ خوړلو ځاى دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشاعرې ته دپوهنتون ډېرى محصلين راغلي ول اومشاعره دمازيګر تراذانه پوري روانه وه. زه ئې دوه واره ستېج ته ورووبللم اوځينو محصلينوته ئې سوغاتونه هم زماپه لاس ورکړل. ترمشاعرې وروسته د پوهنتون رئيس اونورومقاماتودپوهنتون دفعاليتوپه باب د محصلينو په مخ کي تفصيلات راکول.

دمشاعرې په غونډه کي ښاغلي سيدحبيب الله روحاني دخپلواشعارو دوې چاپي مجموعې راکړې.

زه چي دشپې کورته راغلم، جيبي تيلفون ته مي يوه نامعلوم شخص، چي ځان ئې دپوهنتون محصل راته وښود،تيلفون راوکړاوراته وئې ويل چي موږمحصلين خوراډېري ستونزي لرواودمقاماتونني ځرګندوني ټولي دمنلونه دي. دپوهنتون دتشنابوناوړه حالت ئې د شکايتوپه سرکي راته ووايه. ددغه حالت اوبدبويي شاهدزه پخپله هم وم. مسئولومقاماتوهم دمسئلې جديت مانه اوپه ټينګه ئې راته وويل چي ددغي معضلې دحل په لارکې ئې هڅې رواني دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داپرېل پردېرشمه (د۱۳۹۱ ش کال دثوریوولسمه) دسهارپراته نیمو بجوله استادحیات الله رفیقي او دحضرت ولي سره په عینومېنه کي دملالۍ په نامه دنوي پوهنتون دپرانیستلوغونډي ته ورغلم. بلنلیک ئې تېره ورځ دکندهارپوهنتون درئیس ښاغلي طوطاخېل له خوا راسپارل سوی وو. په غونډه کي محمودخان کرزی اونورلویان هم ناست ول. ملالۍ پوهنتون یوشخصي پوهنتون دئ اوماوارېدل چي مالي چاري ئې په محمودخان کرزي پوري اړه لري.

دغونډي په پیل کي ددغه پوهنتون تاکل سوي مشرپخپلوخبروکي په تکرارسره داټکی بیان کړچي دی په ټول کندهارکي وگرزېد ، خوددغه پوهنتون دبورډ له پاره ئې یوپوهاندډاکټرلاهم پیدانکړ. له ناچارۍ څخه مجبورسوچي دبلي سیمي کوم پوهاندورته وموميي. دغه مکرره اوږدونکي یادونه پرماباندي لړڅه درنه سوه اوخپل شاگردپوهنوال ډاکټرعبدالواحدوثیق ته مي ،چي څنگ ته مي نژدې ناست وو ، دزړه له درده،خوظاهراً په ټوکوویل : " ډاکټرصاحب پرداپوهاندي مو یوڅه چټک کاروکړئ اودغه علمي رتبه ترلاسه کړئ ،چي له دغه راز پېغور څخه خوخلاص سو ! " ده ډادراکړچي پرتېسس باندي کار کوي اود دفاع له پاره ئې چمتوکوي. پوهنوال ډاکټروثیق دلېسې په ټوله دوره کي زماډېرلایق شاگرد وو.

دغه ټوله ورځ زماپه ذهن کي دمیرزاعبدالقادربیدل (۱۶۴۴ ـ ۱۷۲۰ع) دغه لاندي شعرهیسته و دوري کېدئ:

یادآن فــــــرصت که عیش رایگانی داشتیم
سجده ای چــــون آستان،براستانی داشتیم
یادآن ســــامان جمعیّت، که درصحرای شوق
بس که می رفتیم ازخـــود ،کاروانی داشتیم
یادِآن سرگشتگی،کزبستنش چــون گردباد

(c) ketabton.com: The Digital Library

درزمین خـــاکساری،آســـــمانی داشتیم
گردِآسودن ندارد ،عـــــــرصه جولانِ هوش
رفتِ آن کزبیخـــودی،ضبطِ عنانی داشتیم
دست ماودامن فـــــــرصت،که تیرنازِ او
درنیستان بـــــود ،تاما استخوانی داشتیم
ذوق وصلی گشت،بـــــــرقِ خرمنِ آرامها
ورنه مادرخاک نومیدی، جـــهانی داشتیم
ای برهمن،بیخبرازکیشِ هـــــمدردی مباش
پیش ازین ماهم،بت نامـــــهربانی داشتیم
هرقدراوچهره می افـروخت،مامی سوختیم
درخورعرض بـــــــهارِ او ،خزانی داشتیم
درســـــــــرراه خیالش،ازطپیدنهای دل
تاغباری بود ،مابرخـــــودگمانی داشتیم
دست مامحروم مـــــاند ،آخرزطوف دامنش
خاکِ نم بـــــــودیم، گرد ناتوانی داشتیم
روزوصلش بایدازشـــــرمِ آب گردیدن که ما
درفراقش زندگی کــــردیم وجانی داشتیم
خامشی صدنسخه آهنگ طلب،شیرازه بست
مدعاگـــــــــم بود ،تاسازِ بیانی داشتیم
شوخی رقص سپند ، آمـــــاده خاکستراست
سرمه سایی بود ،اگـــرذوق فغانی داشتیم
جرأتِ پروازهـــــرجانیست"بیدل" ورنه ما
درشکستِ بال،فیضِ آشـــــیانی داشتیم

ددغي ورځي دنامېندیودردمي دراتلونکي وخت دامید په پتۍ باندي ټکورکړاویوځه په آرام سوم.

دهمدې ورځي په غرمه په ماله جات کي بیایوه واده ته خبرسوی وم. واده ته ترتګ دمخه دحاجي میرویس نیکه زیارت ته ولاړم. ترزیارت کولو وروسته مي دقبرډېري لیکنه رانقل کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

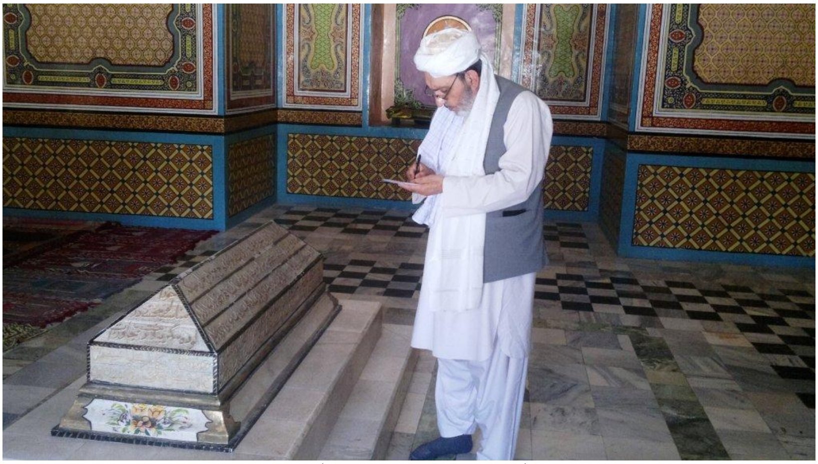

دمیرویس نیکه دزیارت دکتیبې لیکلو پروخت

دغه کتیبه په ۱۳۱۱ ش کال لیکل سوې ده. دکتیبې لیکدوددد وزیر محمدګل خان مومندله خوا ایجادسوی رسم الخط دئ ، خوپه محوري افعالوکي ئې د(ش) پر ځای (س) کارکړی دئ اوداکارپردې خبره باندي دلیل کېدلای سي چي وزیرصاحب مرحوم هم په دې برخه کي د(س) او(ش) دواړوکارول صحیح ګڼل . داکتیبه چي ځیني توري ئې ماپه اوسني مروج لیکدود را اړولي دي، داسي ده:

" دامرقددښاغلي توريالي پښتون اومحرک دآزادۍ دپښتانه مرحوم حاجي میرویس خان نیکه هوتک دی چه پره دي ئې له خپلي ښادمني مبني په مېړانه وویستل اوپښتانه ئې له استیلاڅخه دمتجاوزینو ازادکړه اته کاله ئې حکومت وکئ اوپه کال ۱۱۲۷ هق یوزراووه ویشتم قمري کال کي دهجرت وفات سوی دی.پخواهم خورامناسبه لوحه ئې درلودَ مګرپه وخت دتجاوزات داجانبه اوجګړولوحه ئې ورکه سوه .په کال ۱۳۵۱هق ۱۳۱۱ه ش په دريم کال دسلطنت داعليحضرت پښتون محمدنادرشاه په توجه دښاغلي پښتون محمدګل خان مهمندرئیس تنظیمه دقندهارپه یادګاردحمیت اولوړوخدمتوددې ننګیالي پښتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوښاغلي نیکه اودپاره داحیاء د ملي افتخاراتوبیادامرقدنوی ودان اوتعمیراواحاطه ئې ارت اویوه باغچه ورته سازکړه سوه اودالوحه د ریاست بلدیه له خوا ولیکل سوه.

دننګ توته به مي هرهلوي
چه پس له مړیني مي پرګورراسي مینه "

په دغه ورځ مي دخرقې مبارکي ترزیارت وروسته دمازیګرلمونځ د لوی احمدشاه بابادمقبرې پرتنګاچه اداکړ اودمعاصرافغانستان د بنسټ ایښوونکي پاک روح ته مي دمغفرت اودزماني له مصائبوڅخه د افغانستان دنجات له پاره ډېري دوعاوي وکړې.

دلوی احمدشاه بابامقبره

ترهغه وروسته مي دلوی احمدشاه بابادمقبرې شاوخوادځینو قبروشنختي وکتلې ، خو د وخت دتنګوالي له اسیته مي ددغوشنختودرانقلولو کاربل وخت ته پرېښوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پراوله (۲۰۱۲ع) دشپې له خوادحاجي محمدولي خان کره په عينو مېنه کي مېلمه وم. دېرخلک ئې خبرکړي ول. دکندهاردښووني او روزني رئيس ښاغلی صافي صاحب اوملګري ئې هم دعوت کړي ول. دکندهاردښووني اوروزني په برخه کي موښه دېرېيانونه سره وکړل. په دغه مېلمستياکي مي ځيني دوستان له دېرشوکالووروسته وليدل.

په داسبائې دسورغراخبارهمکارښاغلي عبدالواسع هځيال دمرکې له پاره ټيلفون راوکړ. تريولږسرګردانيووروسته ئې کورته ځان راورساوه اومفصله مرکه مي ورسره وکړه. دخپل ژوندپرلوړوخوږاودپښتوژبې پرليکدود مواوږدبحث وکړ. وعده ئې راسره وکړه چې ترخپرېدودمخه به ئې يوواررزماترنظرتېروي.

عبدالواسع هځيال دکندهاردمشهورمحلي شاعرملاعبدالمنان اخوند لمسی دئ. زماځخه ئې دخپل مورني نيکه، ملاعبدالمنان اخوندد دېوان دچاپ په باب پوښتنه وکړه، ډاډمي ورکړ، چي دهغه دېوان دکار هغه برخه،چي په مائې اړه درلوده، بشپړه سوې ده. دېوان مي تصحيح کړی دئ اوسريزه مي ورته کښلې ده. نوردچاپ انتظار کاږي.

دمی پردريمه (دغوايي ۱۴مه - ۱۳۹۱ش) دکندهارپه عالي دارالمعلمين کي مشاعره ترتيب سوې وه. ګډون مي پکښې وکړاولنډه وينامي هم وکړه. په هغې کي مي دخپل تعليمي جريان په باب، چي د هغه وخت په ده خوجه ښوونځي کي مي کړی وو، ځيني خاطرې بيان کړې . ده خوجه ښوونځی دهمدې اوسني عالي دارالمعلمين پرځای ودان وو. محترم پالوال صاحب مشاعرې ته ناوخته راورسېد.په دغه مشاعره کي مي خپل همصنفي، فضل محمدخان پسله ځلوېښتوکالو وليد. دی اوس په تجربوي ښوونځي کي سرښوونکی دئ. دزلميتوب د

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت عکسونه ئې چي ګډموسره اخيستي ول، ورسره راوړي ول. د هغود راښوولوپروخت ئې دپخوانيووختوپه ارمان په سترګوکي اوښکي ودرېدلې.

دمشاعرې له نيمايي څخه دعبدالواسع هڅيال په ملګرتيادروهي ادبي بهير اووه نيزي غونډي ته ورغلم. دبهيرغونډې دکاربزبازارپه يوه کورکي کېږي. موږدرسېدلوپروخت دبهيرغونډه پيل سوې وه اوديوه زلمي شاعرپرشعرباندي بحثونه روان ول. ددغه شعردمطلع يونيم بيتی داسي وو : "خاني نه غواړم فقيريم ستاله پاره "

دکره کتني په پای کي مااوږده ويناوکړه. دژبي پرعمومي قوانينو، د واحدليکدودپراوسني حالت،دژبي په ګرامرکي داوازوپررول، اودا چي ګرامرداوازوله مخي جوړېږي نه دليک له رويه، داچي ليک وروسته دئ اودژبي قاعدې ترهغه وراندي جوړي سوي اوبشيړي سوي وي. د دې موضوع له يادولوڅخه مي مراددااوو ،ځيني کسان چي دکلماتودجمع قاعده داوسني ليکدودله مخي دکلماتودپای د(ه) له رويه ټاکي، تېروتلي دي اودژبوله عمومي کلياتوڅخه سرغړونه کوي. دغه رازمي د(چې،چي ـ مې، مي ـ کې،کي) په برخه کي داوږدې (ياء) دعامېدلوپرتاريخي لرليدروڼاواچوله اوهغه مي دهندي اواردوژبو اغېزه وبلله. په خبروکي مي دځوانانوترمنځ پريووالي اوږدبيان وکړ، د هغه په ترڅ کي مي هغوشيطاني توطئوته هم اشاره وکړه چي غواړي پښتانه پخپلومنځوکي سره واچوي اوسره ببل ئې کړي. دوينا په پای کي مي ددوی ځينوپوښتنوته جوابونه ورکړل اودبهيرپه بله غونډه کي مي دګډون په وعده رخصت ځني واخيست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبهېردغونډودغه تالاردادبي ستوروپه عکسونوښکلی کړه سوی وو. دعلامه رشادباباعکس پکښې نه وو. ماپردغه غفلت باندي اعتراض وکړاوپه دې باب مي هيڅ رازپلمه موجه ونه بلله.

دبهېرددغي غونډې دبرخه والوله خولومي ځوځواره واورېدل چي زماله ځرګندونوڅخه ئې دپررضائيت درلود.

په دابله پنجشنبه په کورکي په دې نيامت منتظرناست وم، چي له بهېروالوڅخه به مي يوځوک غونډې ته بوزي، ځکه زه دښاردنووکوڅو او ودانيوله اسيته په دغه سيمه کي بلدنه وم چي پخپله ورغلی وای، خوځوک رانغله اوپه غونډه کي دنه ګډون ارمان راسره پاته سو. زماد سفرپه پای کي چي بهېروال کورته راغلل، هغوته مي داموضوع بيان کړه او داسي راته ښکاره سوه، چي په دې باب دتفاهم نيمګړتيااغېزه کړې وه اودوی زمادانتظارله بابته دپرمتاسف سول اوعذرئې وغوښت. ګران هڅيال ته دي خدای خيرورکړي دبهېرله غونډې څخه ئې ترعينو مېني پوري زه پخپل موټرکي ورسره بوتلم. په دغه شپه دښاغلي کاکا اسدالله خان کره مېلمه وم. پرنوروميلمنوسربېره صحاف صاحب او ګران روهيال هم راغلي ول. دمجلس په جريان کي کاکااسدالله خان يو شمېرخطي نسخي راښکاره کړلې. په هغوکي دتهذيب الواجبات يوه خطي نسخه هم وه. ماته دانسخه اشناغوندي واېسېدله. کاکاراته وويل چي کابل ته يوچاله پېښوره راوړې وه اوده په پيسوئني اخيستې وه. نسخه چي ماوکتله، راته ځرګنده سوه چي داهماغه نسخه وه چي د مولوي صالح محمدخان په کتابخانه کي ساتله کېدله اودنسخود مهاجرت په لړکي ترپېښوره اوکابله پوري رسېدلې اوبيرته خپلي اصلي مېني، کندهارته راستنه سوې وه. داخبره مي له حاضرمجلس سره شريکه کړه چي دحاضرينوله خوائې دموافقې اړخ يوڅه کمزوری راته ښکاره سو. وروسته چي مي نسخه پاڼه په پاڼه واړوله راواړوله، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاڼوپه منځ کي مي يوليک وموندچي زماداکا(تره)، حاجی عبدالباقي له خوامولوي صاحب مرحوم ته ليکل سوی وواودليکلو نېټه ئې، که مي حافظې غلطي نه وي کړې، يوزرودرې سوه اووه ويشت لمريزکال وو. په دغه ليک کي زموږدکورنۍ دنارينه او ښځمنونومونه راغلي ول چي دسلام رسولوپه نيامت ليکل سوي ول. ليک مي کاکاته دخپلي خبري داثبات په خاطر ورکړاودساتلو سپارښت مي پروکړ. څوورځي وروسته چي بيادکاکااسدالله کورته ورغلم، ليک ئې راښکاره کړچي پريوه بل کاغذباندي ئې دلاښه ساتني په نيامت سريښ کړی وو اود کاغذپرشائي دهغې شپې ټول بيان اودنسخې په باب زمامعلومات پخپل خط ليکلي ول.

کاکااسدالله خان دکندهارپه فرهنګي کسانوکي دقدروړسړی دئ چي د خپلي سرمايې ښه ډېره برخه ئې دهيواددورکوسوو کتابوپه بيرته موندلوکي لګولې ده اولګوي ئې. دده په لاس موندل سوي ناياب کتاب، دسيدجمال الدين افغان تتمة البيان فی تاريخ افغان پښتو ترجمه ماخوکاله دمخه چاپ ته تياره کړه اوپه جرمني کي دافغاني کلتوري ټولني له خواچاپ سوه. دغه کتاب اوس دکلتوري ټولني په موافقه دکندهارداطلاعات وکلتوررياست په همت دوهم وارچاپ سوی دئ.

دميلمستياپه داسبا، دجمعې په ورځ ارغنداوته ولاړم. ټوله ورځ مي په باغ کي له خپلوپخوانيوملګروسره تېره کړه. توتوسپينه دانه اچولې وه، خودراټک وهلونه وه. دانارو درختي په سروګلانوپټي وې. د ارغنداوننداره ډېره په زړه پوري وه. مازيګررودخاني ته ورشوه سولو. پررودباندي نوي جوړسوي پله ته ولاړو. دخلګودزياتي ګڼه ګوڼې له اسيته ډېرپاته نه سولو. دارغنداوپه رودکي دسږکال دبارانوله اسيته ښه ډېري اوبه بهېدلې اودکال دابادۍ زېری ئې ورکاوه. دکندهارباغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

والاپه تېروڅوکلونوکي دسرپرسروچکاليوله اسيته ډېرتاواني سوي ول اوددې وچکاليواغېزوعام اولس ته هم تاوانونه رسولي ول. سږکال بدنه وو. دخلکوامېدونه زيات ول.

پريوقوم چي دجګړو،مصيبت نازل سي، پرځنګ ئې اسمان هم ورسره مرورسي . زموږدهيوادپه جګړوکي رالوى سوي نسل ته دغه ترخه واقعيتونه څوواره په اثبات رسېدلي دي. پاک خداى دي دسولي او آرامۍ کلونه يوواربياپردغه دردېدلي،ځورول سوي اوکړېدلي ملت باندي راولي.

دکندهارپه اوسنيوتعميراتي پراختياووکي ددغي سيمي دځينو مشاهيروقبرونه لاندي سوي دي. ماته دځينوزلميوله خواوويل سوه چي دپيرمحمدکاکړقبرديوې ودانۍ په منځ کي راغلى دئ اوګوياله منځه تللوپه حال کي دئ. داخبره ماته دزياتي خواشينۍ اواندېښني وړوګرځېدله. ددغه قبراونوروماته معلوموقبرونودليدني کتني تلاښ مي شروع کړ. ګران ستارجان مهتابي راته وويل چي دپيرمحمد کاکړ قبرپاته دئ، خوځرنګه چي څنګ ته ئې يوحمام جوړسوى دئ اودحمام دبدرفت اوبه دقبرپرلوربهېږي، ځکه ئې نودقبردله منځه تلوامکانات برابرکړي دي. دقبردموقعيت په برخه کي بايدووايم چي دحضرت جي باباذيارت ترکوځي چي پرعمومي جاده باندي لويديځې خواته څوک ولاړسي، يوه کوڅه مخې ته راځي چي عمومي هديرې ته وتلې ده . دپيرمحمدکاکړقبرپه دغه کوڅه کي واقع دئ.

ستارجان مهتابي ته مي سپارښتنه وکړه چي ددغه قبرعکسونه برابر کړي . په دغه وخت کي زه کاناډاته راغلم. له دې ځايه مي بياله ګران مهتابي سره دټيلفون له لاري خبري وکړې. هغه ته دي پاک خداى

(c) ketabton.com: The Digital Library

برکتونه ورکړي، دغه عکسونه ئې له ليک سره يوځای راولېږل چې زه ئې ديونليک درنولوستونکوته جنساً وړاندي کوم:

Date: Fri, 15 Jun 2012 04:31:36 -0700
Subject:
From: satar.mahtabi@gmail.com

To: mhotak@hotmail.com

سلامونه نيکي هيلي محترم استاده لوي ځښتن دي وکړي چه جوړ اوروغ به ياست هغه تصويرونه مي درته ولېږل اميد سته چه ترلاسه به يي کړي اوبله خبره دپيرمحمد کاکړ قبرپه بشپړه توګه له منځه تللي دي که توجه ژر ورته ونسي شايد دقبرنښاني ټولي ورکي سي حال داچه ځلور کاله مخکي په ډيرزيار سره موږ دکندهار ټلويزون له لاري ډه ډيرو مشاهيرو چه نومونه يي ورک سوي وه پيدا اوترځنګ مو ده دوي قبرونه پيداکړه چه له هغو دجملي څخه يو هم پيرمحمد کاکړ وچه هغه وخت مو عبدالمجيد بابي ته وويل هغه قسم راکړي چه موږ دچاي پيسي هم نه لرو چرته دقبردجوړيدو لپاره يوه کال دمخه مو داموضوع بياراپورته کړه ريپورټ موپري جوړ کړپټيال هم پيسي نه درلودي کندهاروالي او ښاروال ته مو وويل ورسته هغو دغه حمام چه قبرته يي پوره زيان رسولي وبند کړ ښاروال موشهيد سو والي صاحب تر اوسه څه نه دي کړي سلام کرزي ،شمس الدين کاکړ،ملامحمد عيس،محمد عمر اوداسي ډيري قبرونه موپيداکړه په سندرغاړو کښبي شامحمد ،اغامحمد ، ولي محمد ،اوډيري داسي نورما دملامحمد عمر اوملامحمد عيس اخند په اړه ډيرڅه واوريدل دټلويزون ليدونکوته مي ده دوي دشخصيتونودښه پيژندولو لپاره مي ډير معلوماتونه ټول کړل په ارمي مي ډيري ستړياوي تيري کړي يوازني کس زه وم ده دوي دواړو عکسونه مي دښاروالي دلاري دتذکيرودامريت څخه ترلاسه کړه هغه تذکيري چه دوي ته ورکول سوي وي هلته مي ده دوي عکسونه پيداکړه اوعکاسي مو کړه محترم استاده نور دي وخت نه ځايه کوم پرلوي ځښتن دي سپارم هرخدمت ته دي زه دورځي په شپه خوشحاله يم چه وي کړم درته ستا دامر به تمه يم په درنښت

عبدالستار

په لاندي عکس کي دښي لاس قبرچي ددېوال څنګ ته واقع دئ، د پيرمحمد کاکړ قبر دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ددې ليکني له لاري دکندهارله دولتي مقاماتوڅخه په ټينګه غوښتنه کوم چي ددغه قبرغم وخوري. لږترلږه دي يوکوچنوټې شنخته ورته ولګيږي اوپرشاوخوادې يوه پنجره راوګرځوي.

دخپل تلاښ په برخه کي دفاضل کندهاري مولاناحبيب الله اخندزاده (مشهورپه حبو اخند زاده) دقبرپه باب تشويش راولوېد. ځکه دغه قبردپخوانۍ عيدګاه ختيځ ته دسړک پرغاړه واقع وو. ماچي اوس ليدل چي ددغه سړک پر دواړو غاړوباندي دوکانونه ودان سوي دي اووبېرېدم چي دغه هديره هم لاندي سوې نه وي. په دې لړکي مي دشهيدعبدالواسع اخندزاده لمسی دمرحوم عبدالباري اخندزاده (واسعي) کشرزوی شاه جان کور ته راوغوښت . ددوی دهډېرې پوښتنه مي ځني وکړه. دخوشالۍ خبره وه، چي دده له ويناسره سم،دغه هديره په تعميراتي برخه کي نه ده راغلې اوله سړک څخه دختيځ پرلوردمانده پرشرقي څنډه پرته ده. د حبواخندزاده قبرپه هديره کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلوم دئ. لوی قبردئ اوتوري ډبري پراچول سوي دي. ددغي هديرې لويه نښاني داده چي دمرحوم عبدالباري اخندزاده واسعي قبرشنخته لري اوددې شنختي له رويه د حبواخندزاده صاحب قبرهم له چاڅخه نه وركېږي.

هغه وخت چي شهيدعبدالمجيدبابی (٢٠١٠ ع شهيد) دكندهارد اطلاعات وكلتور رئيس وو، زماڅخه وغوښتل سوه چي دكندهارد ځينوهغوعلماوو ليست ورته برابركړم چي قبرونه ئې بايدجوړ او شنختي پرودرول سي. داليست ماله كاناډاڅخه ورولېږه اوپه هغه كي مي دښارهغه مستحق علماء وروپېژندل چي مقبرې ئې معلومي وې، خويائې له سره شنخته نه درلوده، يائې دوخت په تېرېدوسره مقبرې نړېدل وې اوله سره ئې ودانېدل غوښتل. هغه وخت سركارددغه نېک كارله پاره څه بودجه هم تخصيص كړې وه. دهغې پروژې درک بيا معلوم نه سواودبابی صاحب نوم هم حوادثودشهيدانوپه ليست كي وكيښل. اوس دكندهارله مسئولوچاروا كوڅخه غوښتنه داده چي پردغه خيرباقي كارباندي اقدام وكړي اوځانونه ددوعاوومستحق وګرزوي.

دمی پرپنځمه دماپښين پردروبجوحضرت ولي خان تيلفون راوكړاو دپوهنتون دېلابېلوځانګودكتلوله پاره ئې دكندهارپوهنتون دعلمي مرستيال ښاغلي عبدالتواب بالاكرزي بلنه راورسوله.بالاكرزی صاحب دكندهارله ځوانوتحصيل يافتهوو څخه يومنور، پروطن مين اوپخپل تاريخي رسالت پوه افغان دئ. په خارج كي ئې لوړتحصيلات كړي دي اوپرانګرېزي ژبه باندي پوره تسلط لري. ددوی كورنۍ په كوچني بالاكرزكي اوسېدله اواوس ئې هم ځوكوره لاهورې اوسي. ددوی اكااروانښاد سناتورصاحب عبدالرزاق خان بالاكرزی زمااشناوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

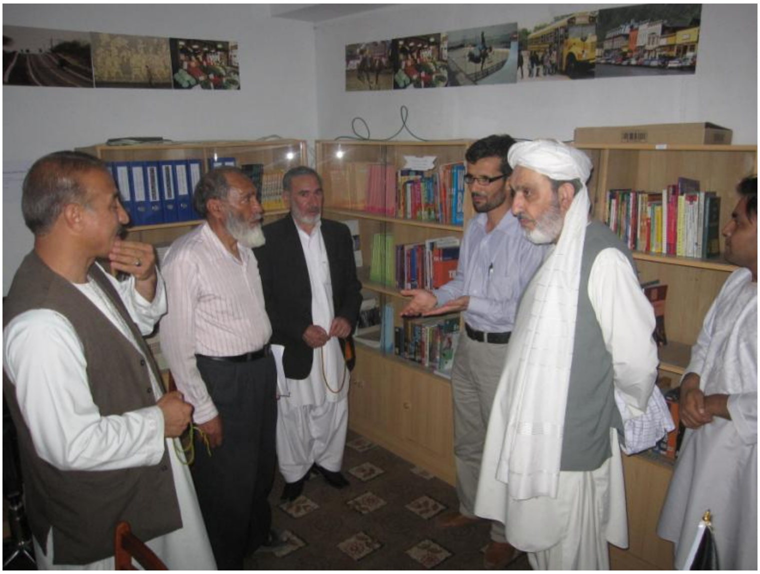

دهمدې ورځي دمازيګرپرڅلورنيموبجوپوهنتون ته ولاړو. دکندهار پوهنتون بېلابېل ډيپارتمنتونه اوپوهنځي مي دښاغلوبالاکرزی، انجنير شيرشاه رشاد،عبدالرحمن بابي،حيات الله رفيقي، حضرت ولي او نورواستادانوپه ملګرتياوکتل. دپښتوڅانګي دوهم ټولګی موهم وکوت اوله محصلينوسره موله نژدې خبري وکړې. دپوهنتون کتابتون، دعلمي شوراتالار،دکمپيوټرخونه اونورئې دیادوني وړول. دغه رازئې دافغانستان په سطحه کي دلومړي ځل له پاره دکارموندلو څانګه (Career Centre) فعاله کړې وه. په دغه څانګه کي ئې له محصلينو سره دکارموندلواوريزومې (resumee)کښلوپه برخه کي مرسته کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

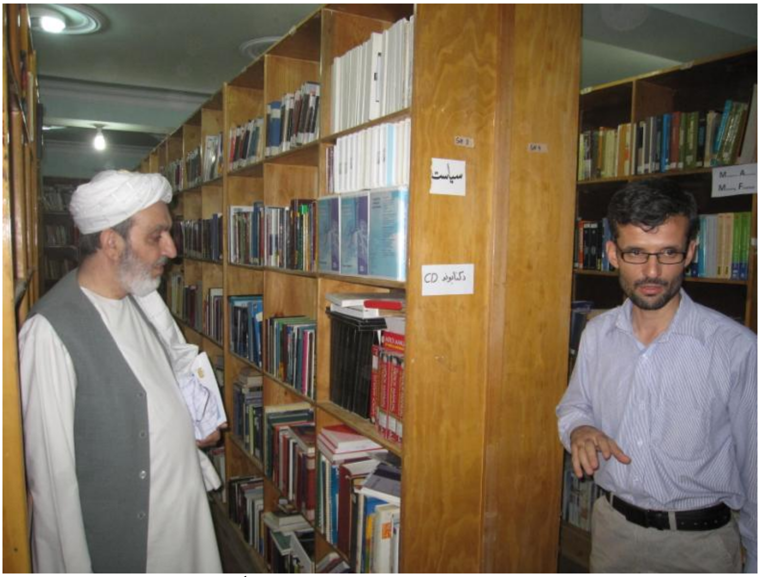

ښاغلی عبدالتواب بالاکرزی اوهوتک
دکندهارپوهنتون کتابتون

بالاکرزي صاحب پرنوي جوړېدونکي لابراتواراباندي دنامه ايښوولو په باب مشوره وغوښتله. مادارواښاد محمدصادق خان نوم ورته پېشنهاد کړ. صادق خان مرحوم دکندهارله ډېرو موفقو اولايقو ښوونکو څخه وو اوپه دغه ولايت کي ئې دلابراتواردبنسټ ايښوونکي وياړدرلود. داستادمحمدصادق خان شهيددغه لاندي عکس زماسره ووچي په ۱۳۳۸ش کال اخيست سوی دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له کيڼ لوري:
استادمولانامحمداکرم خان، استادمحمدصادق خان، ....

ددغي کتني په جريان کي مودعلامه رشادباباد مقبرې زيارت هم وکړ. ددغه زيارت په محوطه کي اوس داستادنوميالي، عبدالهادي ريشا ، عبدالهادي هاند ،محمدناصرنصرت، عبدالمجيدبابي اوغلام حيدر حميدي (ښاروال) قبرونه سته چي زياتره ئې په پاخه ډول جوړسوي او شنختي پردرول سوي دي.

دکتني په پای کي مي په مخصوص کتاب کي، په داسي حال کي چي برق نه وو اودښاغلوسيداحمدقانع اوحضرت ولي دلاسي تيلفونو د ځراغورونړاته لاسليک وکړاودغه ځلوريځه ، چي په هغه ګړی مي جوړه کړه، ورته وليکله:

ودانوي چي پـــــوهنتونونه
راته روزي چي زلمي کدرونه
دمچېدودي، دافتـــخاردي
دغه لاسونه، دغه مـــغزونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښۍ خوا: ښاغلی عبدالرحمن بابی، ښاغلی بالاکرزی او هوتک

دکندهاربرېښنا په اوسني وخت کي د دغه ولايت جدي موضوع ده اود ښاراوسېدونکي دڅوکلونوراهيسي دکجکي برېښنا په اميدمنتظر پاته سوي دي. دښارله خلکوڅخه مي اورېدل چي دکجکي برېښنا په راوستلوکي عمدي ناغېړي کېږي اوامنيتي مسايل ئې هسي پلمه گرزولې ده.دښاراوسېدونکودبرېښنارياست درئيس ښاغلي انجنير فضل احمدخان پروطندوستۍ اوپاکنفسۍ باندي بشپړاعتماد درلود او ويل ئې چي دغه شخص په بېلابېلونظامونوکي دکارپه ډېرو سختو شرايطوکي خپله وظيفه په پوره ايمانداري سره سرته رسولې ده خودا چي " له يوه لاسه ټک نه خېژي " اودکابل مقامات هم له کندهارسره د موراوميرې چلندکوي، ځکه نودښارخلک دبرق له ستونزوسره مخامخ دي. دښارپه زياتروکوروکي خلکوجنرېټرونه اود(مولِّد) په نامه يو راز بيټرۍ ايښي وې چي دتنويرله پاره ئې کارځني اخيست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجنيرفضل احمدخان په کابل اوکندهارکي دځولسيزو راهيسي د برېښناریاست درئيس په توګه کارکړی دئ اواوس په دې نژدوورځوکي تقاعدته سوق سوی وو.

ماچي به دبرېښناپه برخه کي دخلکوشکایتونه اورېدل، داسي فکربه مي کاوه چي زه دپنځوسوکالوپخواکندهارکي اوسم. هغه وخت به هم له برق څخه شکایت تربل هرڅه ډېروو. دکندهاريومحلي شاعراروابناد محمدصديق اديبارخوپربرق باندي يوشعرجوړکړی وو، چي ښه ډېر کلونه دخلکوپه خولوکي وو.

دمي پرشپږمه دکندهارادبي انجمن يوشمېرغړي کورته راغلل اود "غاټول" په نامه ئې دخپلي دوي مياشتنۍ خپروني ځوګڼې چي په يوه مجلدکي ئې ګنډلي اوزمانامه ته ئې اهداءکړي وې، راکړې. پروړځنيو ادبي موضوعاتواوژبنيوستونزومواوږدې خبري سره وکړې. ددغي خپروني ګڼې اوزمانورکتابونه مي دپوستې له لاري کاناډاته راولېږل. دهغودرارسېدلوتروخته پوري ددغي خپروني په باب دويلوڅه نه لرم. په دغوشپوکي دکندهارهواورووروګرمېدله. دوړي وبادونه هم زيات ول. خلکوويل چي دادتوتودپخېدوګرمي ده اوهرکال په دغوورځوکي زياته ګرمي وه. زه چي دمهاجرت په پيل کي په کراچي (سندهـ) کي اوسېدلم، هوري به ئې ددغوورځوګرمي د آم (Mango) دپخېدلو ګرمي بلله.

دمي پراوومه ،يعني کندهارته زماترراتګ نهه ويشت ورځي وروسته مي ايله دونه موقع پيداکړه چي دخپل اعتيادپه حکم پرکتاب پلورنځيوباندي وګرزم. په سهارکي مي دارګ کتاب پلورونکواوپه سردارمددخان چوک کي مي افغان کتاب پلورنځي ته سرورښکاره کړاودخپلي خوښي ځوکتابه مي رانيول. ترهغه وروسته مي په صرافي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارکيټ کي دحاجي ظاهرجان تجارتخاني ته سروراېسته کړ. دمېلمستياعکسونه اوسي ډي ګاني ئې راکړې. په دغه مارکيټ کي مي په تصادفي توګه خپل هم صنفي اغامحمدخان وليد. دی دهغه وخت دپوليسواکاډيمي لوستې ده اودپوليسوافسروو. اوس تقاعددئ. دتېروو ختوپه يادموښه اوږدمجلس وکړ.

دصرافۍ مارکيټ دسردارمددخان چوک جنوب ته پخواني توپخاني چوک ته نږدې واقع دئ. داماركيټ دښارداسعاروسترمرکزدئ. په افغانستان کي تراوسه لاهم لويي تجارتي راکړي ورکړي په ډالرياکلداره سرته رسېږي. پخواورځنۍ سوداوي هم په ډالرکېدلي. خواوس په ورځنيوپولي راکړوورکړوکي دافغانۍ رواج زيات سوی وو. په دې برخه کي يوکيسه په دې ارزي چي وئې ليکم:

کورته په ريکشاکي روان وم اوريکشاوان ته مي دافغانۍ دنه لرلوله اسيته دسلوکلداررونوټ ورکړ. په لږڅه دردسره ئې مخ راواړاوه اوراته وئې ويل: "چي تاسي هم کلداري راکړئ، نوله نوروخلکوڅه ګيله ده". ماپه يوڅه خجالت آميزه توګه ورته وويل: "وروره ! باوروکړه چي دم درحاله افغانۍ راسره نه وې". غوښتل مي چي ورته ووايم چي زه له خارجه راغلی يم اوداکلداري له پخواني سفرڅخه راسره پاته وې اوغوښتل مي چي له ځانه ئې ليري کړم. ده لکه زمادمغزخبره چي ئې اوربدلي وي، راته وويل: "درپوهېږم چي له هاخواراغلی يې، خوموږ ته داتولي سرګردانۍ له دغوکلدارو او کلدارخېلوڅخه راپېښي دي" مابياپه عذرورته ويل چي زماسره اوس نوري پيسې نسته، کورته چي له خيره سره ورسېدو، افغانۍ به درکړم. سرې په خنداراته وويل: "تاسي خوبه پرموږدمېلمستياحق لرئ، زماپيسې دي په مېلمستياکي درپاته وي، خوکلداري دي نه کوم". سړې زماله فوق العاده زيات ټينګارسره يوه حبه هم راڅخه وانخيستله اووړيائې ترکوره پوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسولم او په مينه ئې خدای په اماني راڅخه واخيستله. ماله ځان سره خپل يو بيت تکرار کړ:

له دې ښـــــاره نظر مه اړوئ خلکو
پکښې اوسي اوس لاهم ځونازولي

په دغه شپه دحضرت ولي خان کره مېلمه وم. مېلمستياته دپوهنتون پرمرستيال ښاغلي بالاکرزي صاحب برسېره نوراستادان هم دعوت سوي ول. دپوهنتون دانجنيرۍ پوهنځي استادانجنيراحمدشاه هم راغلی وو. دی په مشرقي لېسه کي زماشاګردوو. تراندازې زيات احترام ئې راته څرګندکړ. انجنيراحمدشاه ،چي له نامه سره اخندزاده ليکي، دکندهارديوه درانه علمي شخصيت مرحوم قاضي عبدالعلي اخندزاده کړوسی دئ. ددوی کورنۍ دکندهارپه ښکاپردروازه کي ميشته وه. دی دکابل پوليتخنيک انستيتوت څخه په ۱۳۲۱ش کال

دد سترخان په مخامخ سرکي دکيڼ لوري اول تن چي توره لنګۍ ئې تړلې ده، انجنيراحمدشاه دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فارغ سوی دئ. له ۱۳۷۹ش کال څخه بیا ترننه پوري د کندهارپوهنتون په انجنیري پوهنځي کي داستادپه توګه دنده لري اودتخنیکي رسم مضمون تدریسوي. په خپله رِشته کي تالیفات هم لري چي یودوه ټوکه ئې ماته هم راکړل.

دمی پراتمه مي دکندهارله "هیواد" تلوېزیون سره ادبي مرکه وکړه چي دمي پرلسمه دشپې پرلسوبجوئي له تلویزیون څخه خپره کړه. ترمرکي وروسته مي ددغه تلوېزیون له مسئول ښاغلي ناصرهوتکي سره دده دکارپه دفترکي وکتل. دی دکابل دئ اومنوردانشمندسړی دئ. پرمېزباندي زمادکتاب" پرمعیاري ژبه دمعیارپه ژبه یوه څېړنه" لومړی چاپ ورته پروت وو. په خوراعلاقمندی، سره ئې دهغه پرمطالبوباندي تبصرې وکړې اوماته څرګنده سوه چي دژبې دسوچه کولوپه باب مونظریات ډېرسره ورته ول. ده په دري ژبه کي هم ددغه رازبې سروښکره لاسوهنوڅخه شکایت درلوداودرهنوردزریاب پرنیولوګیزمونوباندي ئې سخت انتقادونه کول. دی له دي بابته ډېرمتاثروو چي هغه پخوانی، خوږه دري ژبه اوس دځینوبې مسئولتیو قرباني سوې اودمسخ کېدلوپرخواروانه ده. ناصرهوتکي د هیواد تلویزیون دمشرپه توګه درې میاشتي مخکي ټاکل سوی وو. زماسره ئې فوق العاده محترمانه وضع وکړه چي ددغي لیکني له لاري کورودانی ورته وایم.

هیوادتلوېزیون شخصي تلویزیون دئ اوپه قیوم خان کرزي اړه لري. مرکزئې په عینومېنه کي دئ.

زمامرکه ددغه تلویزیون له لاري څوشپې نشرسوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پراتمه مابنام مي دافغان تورک لېسې له تورکي مدیراویوه استادسره دانجنیرعبدالهادي په کورکي وکتل. ددغی لیسې مدیریوځوان تورکی وواوپه روانه فارسي ئې خبري کولې. افغان تورک لېسه دکندهارله ډېروښولېسوڅخه ده اوزده کوونکي ئې دافغانستان اومنطقي په سطحه کي ښه ځلېدلي دي. زمادلېسې دوخت استادان ښاغلی نورالحق خان اوښاغلی غلام محمدخان ددغي لېسې په پرمختګ کي ښه پوره ونډه لري. استادحاجي نورالحق خان اواستادغلام محمدخان اوس هم په کندهارکي اوسي اومائې پخپل دغه سفرکي له بده مرغه دملاقات نېکمرغي ونه موندله. پاک خدای دې ژوندی لري. دکندهاردمعارف له ډېرولويومخکښواستادانوڅخه دي. په ډېروسختوشرايطوکي ئې ددغه ښاردبچيانوپه روزنه کي دتندي خولې تويې کړې دي.

تل ترتله په ښه نوم پايي ښاغلي.

دمی پرلسمه مازيګردمستقبل کلتوري مرکزته ورغلم. کتابتون مې وکوت. مسئولينوئي راته وويل چي په دغه مرکزکي زده کوونکوته مذهبي اوعصري تعاليم ورکول کيږي.

ددغه مرکزدودانۍ په يوه برخه کي ئې يوه ډېره شاعرانه باغچه جوړه کړې وه. په باغچه کي رنګارنګ ګلانواوپه قفسوکي دساتل سوو مرغانوربزونودباغچي ښکلاڅوچنده زياته کړې وه. ترناوخته مابنام پوري موپرهغه کوچنوتې تخت باندي ،چي دباغچې په يوه کونج کي جوړکړی وو، دګلانوله ورېم اودمستقبل کلتوري مرکزدمسئول له جالبوکيسوڅخه ښه پوره خوندواخيست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پردوولسمه بیاناروغه سوم اوداوارخبره انتي بیوټیک ته ورسېده. سره تبه راپوري وه. دمی پردیارلسمه په کندهارپوهنتون کي دانجنیرشېرشاه رشادپه نوبت یوه غونډه جوړه سوې وه اومادناروغۍ له اسیته پکښې برخه وانه خیستلای سوه. دخلیل جان سروري پرلاس مي خپل عذرورولېږه. انجنیرصاحب شېرشاه سمدلاسه ټیلفون راوکړاودداوډاکټررالېږلومسئله ئې راته وویله. مامننه څني وکړه ځکه دوارارسېدلې وه. خلیل جان په دغه ورځ دمرحوم مولاناابوالوفاء صاحب هغه لیک کورته راوړی وو، چي یووخت ئې له دکن حیدرآباد څخه اروانښادعلامه رشادته رالېږلی وو. ددغه لیک متن ئې ټایپ کړی وو اوماورسره له اصل مکتوب سره مقابله کړ. دځینوځایوپه لوستلو کي ئې چي مشکلات درلودل، هغه مي ورته حل کړل. دلیک دمقابلې په وخت کي څوپلاخلیل جان زماناروغ حالت په کتلوسره راڅخه وغوښتل چي داکاربه بل وخت ته پرېږدو. خوماته دابوالوفاءصاحب مکتوب ډېرپه زړه پوري وواوسباته مي پرېښوولای نسوای. په مکتوب کي دافغانستان دهغوپښتنوعلماووپه باب معلومات ورکړه سوي ول، چي په هندوستان کي ئې دتدریس چاري مخ ته بېولې وې.

کندهارته دراتګ په لومړیوورځوکي ګران پتیال دطلوع افغان اخباردنوي یمي (یونوي یمي)کالیزي اودپښتواوفارسي دېوان لرونکي کندهاري شاعراسلم لوڼ دسیمینارونویادونه راته وکړه اوزیاته کړه چي په کابل کي ئې له ښاغلي هیوادمل صاحب سره په دې باب خبري کړي وې. دده له خولې چي هیوادمل صاحب له دې اسیته خوښي ښوولې وه چي په دغوسیمینارو کي به زه (هوتک) هم برخه واخلم. دسمینیاروورځې ئې دثوردمیاشتې ۲۵ ـ ۲۲ ورځې ټاکلې وې. ماهم دخپل سفرپروګرام له همدې نېټوسره عیارکړاودثورپر۲۷ مه مي کابل ته ټکټ واخیست. دثورپر۲۴مه دشپې ډاکټرتوریالي ویساټیلفون راوکړچي سیمینارونه دثور۲۷ مي او۲۸ مي ته وځنډېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسیمینارودځنډېه خبره زه په دغه ورځ دنوروکسانوله خولې هم غوږېدلی وم اوراته ویل سوي ول چي له کابل څخه سیمینارته راتلونکوکسانوته نورمهم کارونه پېښ سوي دي اوسمینارونه بایدورته معطله سي. ماچي یوه میاشت وړاندي له کندهارڅخه کابل ته، له هغه ځایه دوبۍ ته، له دوبۍ څخه لندن ته اوبیاورپسې کاناډاته دسفرټول پروګرام دهمدې سیمینارونوله لومړنیونېټوسره عیارکړی وو، راته مشکله سوه چي په دغوسیمینارو کي برخه واخلم. که څه هم دواړوته مي لږوډېره تیاري هم نیولې وه. ښاغلي ویساته مي خپل دسفرعذروواېه اودهغوی له بیابیاټینګارسره سره مي له بده مرغه ونه کولای سول چي ورته معطله سم. هغوی ته مي وویل چي افغانستان دناڅاپي حوادثودپېښېدوملک دئ اوداځوک تضمینولای سي چي مقاماتوته دي کوم بل مهم کارپېښ نه سي اوسیمینارونه دي بیایوځو ورځي ورته وځنډېږي! ماته پخوالاهم ځینوکندهاریو فرهنګیانو شکایت کړی وو، چي دکابل مقامات بس څومحدودي ورځي مخکي حال راوکړي، چي پرپلانۍ موضوع سیمیناردئ، ځانونه ورته آماده کړئ، موږهم درروان یو. سیمینارته الابلا څه خاوري ایرې برابرې سي اودکابل مېلمنوته هم ورځ دوې دتفریح زمینه مهیاسي. ماته ددغه رازخبرواوربدل دخواشینۍ وړ دي. په دغه ورځ مي ارواښاد سردار داودخان شهیدته دزړه له کومي فردوس جنت ته دداخلېدلودوعاوکړه چي دده په وخت کي افغانستان دداسې شانداروعلمي سیمینارونو شاهدوو، چي بیابه ئې سارۍ ګوره په کوموپېړیوکي تکرارسي. سمدلاسه مي په دغوسیمینارو کي خپل نه ګډون دنصیب پرغاړه ورواچاوه اوداخوددذهني آرامش له پاره خوراښه وسیله هم ده.

دمې له څورلسمي څخه مي کاناډاته دبیرته تګ تیاري پیل اوله دوستانوسره مي دخدای په امانۍ په نیامت تیلفونونه شروع کړل.په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ورځ ښاغلي فريدميوندي تيلفون راوکړچي دمی پر۱۲مه دچارشنبې په ورځ دکابل له لاري دوبی ٔ اوبيا امريکاته روان دئ. کابل ته زمادتگ ورځ هم همدغه ورځ وه او دسفرالوتکه موهم يوه وه. په کندهارهوايي ډگرکی مودليدلووعده سره وکړه. په دغه ورځ ښاغلي عبدالعلي رسولزاده له سويډن څخه دايميل له لاري دميرزاحنان بارکزي په يوه بيت کی دسپلابونودبې نظمی ٔ په باب پوښتنه طرحه کړې وه چي جواب مي ئې په همدغه ورځ ورولېږه.

په همدغه نېټه دشپې له خواښاغلی صحاف، ښاغلی نجيب الله هوتکي اودروهي ادبي بهيرخونورغړي کورته راغلل. دبهيرپه غړوکي درحمت الله رحمت په نامه يوځوان شاعرهم وو. رحمت الله خپل خوشعري داستانونه راته واورول چي دښاغلي جهاني په تقليدئې دپندوعبرت پخوانی ٔ کيسې په نظم ويلي وې. گران رحمت ښه استعدادلري. دمالجات په ريگي کلاچه کي اوسي اوژبه ئې سوچه کليوالی ٔ پښتوده. خوراشاذاونادرلغات ئې په شعرکي راوړي ول.
په دغه شپه صحاف صاحب دعبدالرحيم هوتک ددېوان ديوې خطي نسخې بشپړه کاپي هم راکړه.
دمي پرشپاړسمه دسهارپرڅه کم نهوبجومي دکندهارهوايي ډگرڅخه په کام ايرالوتکه کي مخ پرکابل سفرپيل کړ. په الوتکه فريدجان ميوندي هم راسره وو. څه کم لس بجې وې چي کابل ته ورسېدو. دکابل په هوايي ډگرکي بکسونوته ډېروځنډېدو. که دفريدجان ميوندي خوږې کيسې اودپخوانيوسرگذشتونوبيان نه وای، دغه وخت به پرموږډواړوباندي ډېرغمبدلی وای.له زيات وکم دوو ساعتو انتظار وروسته راته وويل سول چي زموږبکسونه ئې له کندهارڅخه را اخيستي نه ول. علت ئې هم داراته ووايه چي دالوتکي وزن په زياتېدئ؟! راته وويل سول چي سباسهارراسئ، بکسونه به موله

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهاره په بله الوتکه کي رارسېدلي وي؟ په زړه کي مي وويل چي داخبري نوزموږپه ملک سته، ډېرچورت به نه خرابوو. ښه دئ چي په همدانن ورځ مي ددوبۍ دتگ پلان نه ووجوړکړئ. له میدانه راووتلو.زه دخپلي خورځي له زوی احسان الله جان بري سره کورته روان سوم اوفريدميوندي ته رحيم الله هيلمندی راوتلی وو.

احسان الله جان بری خورالایق زلمی دئ. دطب تحصيلات کوي اوپخپل انستيتوت کي عمومي اول نمره دئ.

په کابل کي مي دوې شپې تېري کړې. ټول وخت مي دخپلي کورنۍ له غړوسره لیدنوکتنوته ورایستلی وو. ځايونه ليري ول، يوکورپه کلوله پشته کي، بل په خيرخانه کي ،بل په کلاچه کي، دانوته سره رسوه. په دغه ترڅ کي يوڅه وخت دکابل ښارنوته هم ورواېست اودمرغ فروشۍ کوڅي ته ولاړم. دعلامه حبيبي کتاب پلورنځي ته مي هم سرورښکاره کړ. حاجي احمدپه دوکان کي نه وو. په دوکان کي ناست زلمي راته وويل چي کومي فاتحي ته تللی وو. دباران په شرپ کي مي دکلوله پشتي په نيامت په چارراهي صدارت کي يوبشپړساعت دسړک پرغاړه تېرکړ. داول ټکسي والاکراهيه يوڅه زياته راته وايسېدله. دسفرپه وروستيوشپوکي خودمسافرجيب خالي سوی وي اوبې ځايه سرابښتوب شروکړې. ماهم له ټکسي والاسره چنې پيل کړې. هغه لکه چي دونه وخت نه درلودپه منډه راځخه تېرسو. بيامي نو چي هرڅه وکړه ، شل مي نه کړه اوپه هغه نونسوپسي مي ارمان کاوه.هرټکسي ته چي به مي لاس پورته کړ،يابه ئې نټه وکړه اوهيڅ به ئې ونه دراوه،يابه ئې ويل چي زمادا ستوگني سيمي ته نه ځي. په دې کي يو ساعت ووت.آخر مي له ځان سره ری وواهه چي هلکه ! شپه دي لکه چي دلي تېره کړه، پلار د څو غرانوگوډوم، هسي ئې ورکوه، لږوډېرته ئې مه گوره، ځان ترکوره پوري رسوه. څوبالاخره يوټکسي راته ودرېدا اوزه هم دپيسوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتلو پرته دشاچوکۍ ته ورپورته سوم اوورته ومي ويل : " کلوله پشته ميرم، بيادر". کور ته مي دتګ په لارکي پرخپل غيرمترقبه سراښتوب باندي په زړه کي په کټ کټ خندل.کله کله خو به ټکسي وان لاهم پخپل ذهني مصروفيت راخخه پوه سواودموټرپه هنداره کي به ئې دسترګوتربغلو راته کتل. هرومروبه ئې په زړه کي داپوښتنه ورګرځېدل چي ددې سړی ولې له خپل ځان سره دونه سات تېرږئ !

پرلارچي مي دکابل کوڅواوجادوته کتل ، نووودانيوته مي کتل، راز راز خلکوته می کتل ، راته ځرګنده سوه چي نه کابل هغه کابل وو ،چي ماليدلی وو اونه کابليان هغه کابليان ول چي ماپېژندلي ول.

دمی پر۱۷مه کي بکس له کام ايردفترڅخه (کابل هوايي ډګر)څخه راوور. دسباله پاره مي مخ پرکاناډا دسفرترتيبات ونيول.

کندهارته مي روهيال ته مي تيليفون وکړاودټاکل سوي سيمينار پوښتنه مي ځني وکړه. راته وبويل چي له کابله څخه استاد شپون صاحب، هيوادمل صاحب،دکتورلطيف بهاندصاحب، پوهاند باوري صاحب،انځورصاحب اولېوال صاحب اوڅونورکسان راغلي ول.داسلم لوڼ سيمينارتېرسواوسبادطلوع افغان سيمينارډئ. ددغو دوستانود نه ليدوارمان مي پرزړه پاته سو. دغسي موقعګاني کله کله پيښېږي. خوځان راته مقصرځکه نه ښکارېدئ چي دسيمينارو ځنډ د دوی له خوا پيښ سو.

دجمعې په ورځ (۱۸ می ۲۰۱۲ع) دکابل له هوايي ډګرڅخه دماښام پرشپږبجي وپنځوس دقيقي مخ پردوبۍ دصافي ايرلاين په الوتکه کي والوتواوددوبۍ پروخت دماخستن پرنهه نيمي بجي ددوبۍ نړۍ وال هوايي ډګرته ورسېدو. صافي ايرلاين دافغانستان په هوايي شرکتوکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسبتا ښه شرکت دئ. الوتکي ئې بدي نه دي او سروېس ئې هم ښه وو، په نس ئې ښه ماړه کړو. په هوايي ډگرکی مي دسبا له پاره دالامارة هوايي شرکت بورډينگ پاس واخيست اودشپې تېرلېه پاره د همدغه میدان په (Dubai International Hotel) کي دشپې تېرلېه پاره کوټه ونيوله. داهوټل ډېرلوکس خوبيخي گران هوټل وو. ديوې رسالې دچاپ پيسي راخخه واخيستلې. خومابله چاره نه درلوده. درويشت ساعته انتظارپه بل ډول نسي تېرېدلای. په هوټل کي داړتياتول وسايل، تلويزيون،انټرنيټ،دمختصري ناشتاله پاره داوبوايشولولوښي، راز رازقهوې گاني، دياداښت اخيستلواوخه ليکلوله پاره مېزوچوکۍ او دليک لېږلوله پاره هررازقرطاسيه اونورامکانات موجودول. شپه مي ښه په استراحت تېره کړه. سباته دناشتاله پاره لاندي منزل ته کښته سوم اوترچاى چښلووروسته بيرته اطاق ته راوختم. په اطاق کي مي د خپل څلوېښت ورځني سفرخاتمه په دې ډول وکښله:

دکندهارښارپه تعميراتي لحاظ پراخ سوی دئ،نفوس ئې څوچنده ډېرسوی دئ،دښاردشاوخوااولسواليواودگاونډيوولايتوخلک ښارته راکوچېدلي دي. څيني ئې دامنيتي ملحوظاتوله اسېته اوځيني ئې بياپه ښارکي دکارکولوله خاطره راکډه سوي دي. په ښارکي ترافيکي ازدحام تراندازې زيات دئ. دښاراجتماعي،اقتصادي اوکلتوري ترکيب پردابله رااوښتی دئ. داسي نوي خانان، نوي مخور، نوي سوداگر،نوي متنفذين، نوي معتبرين منځ ته راغلي دي چي څو کاله پخوا نه دوی چاپېژندل، نه ئې کورنۍ په ښارکي مشهوري وې.د پخوانيوپېژندل سوومخوروا وسوداگرکورنيوځخه وډېرمحدودکسان اوس په ښارکي پاته دي. زياتره ئې ياپه گاونډيوهيوادوپاکستان ياايران کي اوياهم په اروپااوامريکاکي اوسي. مشران ئې وفات سوي دي اوکشرانوئې دهماغوهيوادوخوی وبوی اخيستی دئ . داد

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواشيني خبري دي خوواقعيتونه دي. دهيواددکوندوورنډوپه پيسو روزل سوي کسان تروطن دباندي پاته سوي دي، ياپاته کېدلوته اړسوي دي. دغه رازخبري نوري هم دکښلوسته خوبېربېږم چي دلوستلو به نه وي.

دخپلي سفرنامي په پای کي پرځان لازمه بولم چي ووايم زه د ټولو هغو ښاغلود احسانونو او قدردانيو مرهون يم چي مائي په وطن کي دمجلس اوليدنوکتنوويارمونډلی دئ.ټول دي دپاک خدای په نازولو کي وشمېرل سي.

****

ټاکل سوي وه چي له دوبۍ څخه به ماپښين مخ پرلندن رهي کېږو، خوالوتکي څه عوارض پيدا کړل او مازيگرقضاله دوبۍ څخه راوالوتو. لندن ته پرسيمه ييزوخت دشپي پريوولس نيمي بجي راورسېدو او په داسبامي مخ پرټورنټوونيو او دسهارپرلس بجي مع الخيرراورسېدم.

تردي اوږده سفروروسته مي بيرته خپل يکنواخته ژوند شروع سو.

دکندهارخلکوبه پخوايووراشه درلوده چي "خواره بازاري، هغه ته هغه خواري" بيرته دخپل کورپه زېرخانه کي چي اوس ئې موږمهاجرلاهم بېسمنټ بولو ،دخپل کارمېزته کښېنستم،قلم ته مي رنگ واچاوه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمادکارمېز (دجون شلمه ۲۰۱۲ع)

کتابونه مي پرځان را وګرزول. دوه درې دېوانونه مي له ځان سره راوړي دي، هغه باید ترتیب او تحشیه کړم، د پښتو متون سمېدل غواړي دوهم ټوک له پاره مي ښه پوره یادښتونه اخیستي دي، دا هم پخېدل غواړي او ددې پرځنګ خپلې انبوهې هم راته پرتې دي چې که دژوند پرمېنه وم، کلونه کلونه مي مصروف ساتلای سي . مېرمني ته مي وویل چې دژوند اختیار خو زموږ په واک کي نه دئ مګر که غواړې چې د مرحوم ملاعرب اخند خبره "په عالم کي داسبابو" زماژوندنورهم څوکلونه اوږد کړې، دخپل ورځني خرڅ څخه هره ورځ څوایکې سپموه او ماته ئې وطن دسفرد ټکټ اخیستلو له پاره راساته. راته وېویل: "دورې دي لکه چې خورا ډېرسات تېرسوی دئ" !

(پای)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library